

พลังของธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๕

ณ วัดป่าสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

นั่งทำความสงบ ตั้งใจทำความสงบของใจ ให้ใจมันสงบให้ได้ ถ้าใจเราสงบได้เราได้ เราได้สัมผัสธรรมนะ วันนี้วันพระมหาปวารณา พระปวารณากัน เพื่อให้ตัดเดือนกันได้ การตัดเดือนให้สงฆ์ตัดเดือนบุคคล ให้พระในสังคมของสังฆะตัดเดือนกัน เพื่อความเรียบร้อย เพื่อความดีงาม เพื่อการประพฤติปฏิบัติ เพื่อบุคคลคนนั้น นี่ก็เหมือนกัน เราจะตัดเดือนตัวเราเองได้ไหม ถ้าเราตัดเดือนตัวเราเองได้ เราเดือนเรานะ เราเดือนเรานี่สำคัญที่สุด ถ้าเราไม่เดือนเราเลย ใครเดือนเราข้างนอก มันมาจากภายนอก สิ่งที่มาจากภายนอก เราจะรับฟังไม่รับฟังนั้น มันเรื่องของเรา เรารับฟังแล้วเราไม่เชื่อก็ได้ เสียงเข้าหูเต็มหู แต่เราไม่ฟังก็ได้

อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่ฟังแห่งตน ตนตัดเดือนตนนี้สำคัญที่สุด ตัดเดือนตนเห็นใหม่ ถ้าตัดเดือนตน ตนเริ่มต้นจะเริ่มมีความเข้าใจ มีความพอใจ แล้วจะเริ่มเดินก้าวเดินเข้าไป เราจะก้าวเดินเข้าไปในศรัทธาความเชื่อ เราเชื่อ เราศรัทธาในศาสนา เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นตำรา สิ่งที่เป็นตำราเป็นเครื่องดำเนิน สิ่งที่เป็นเครื่องดำเนินเป็นถนนหนทางที่เราจะก้าวเดินไป สิ่งนั้นเป็นที่เราเชื่อถือศรัทธา แต่ความเป็นจริงที่จะสัมผัสกับหัวใจเรายังไม่เกิดขึ้นมาจากหัวใจของเรา

ถ้าเราสัมผัสกับธรรมในหัวใจของเรา อันนั้นธรรมเกิดขึ้นในหัวใจ สิ่งที่เกิดขึ้นในหัวใจ ใจนั้นสัมผัสมันตลอดไป ใจอันนี้จะมีความเข้าใจไปเป็นประจักษ์พยานกับตัวเอง สิ่งที่เป็นประจักษ์พยานกับตัวเองนั้นไม่ต้องถามใคร เห็นไหม สิ่งที่ถามใคร สิ่งที่ต้องให้คนอื่นบอก อันนั้นยังเป็นเรื่องภายนอก เรื่องไกลเกินตัว สิ่งที่เป็นปัจจัยตั้งรู้จำเพาะตนในหัวใจของเราขึ้นมา อันนั้นรู้ขึ้นมาในหัวใจ

ธรรม “พลังของธรรม” ถ้าพลังของธรรมเกิดขึ้นมาแล้ว ความลึกลับต่างๆ จะหายไป ถ้าพลังของธรรมไม่เกิดขึ้นมา ศรัทธาความเชื่อเราไม่มีพลังเลย นั่นนะ อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนจะพึ่งตนได้อย่างไรในเมื่อตนยังไม่เข้าใจสิ่งใด ยังลึกลับ

สิ่งที่ศึกษาธรรม เราพยายามศึกษากันมาเพื่อให้เข้าใจ เพื่อจะให้มีความชัดเจน นั่นนะ ปุณฺหนมายปายาทง เราทำเครื่องหมายไว้เป็นเครื่องดำเนิน แล้วดำเนินไปจะสมความปรารถนาของเรา ไม่สมความปรารถนา มันอยู่ที่ความตั้งใจของเรา เราต้องพยายามตั้งใจของเราขึ้นมาให้ได้ ถ้าเราตั้งใจของเราขึ้นมา สติสัมปชัญญะตั้งขึ้นมาให้ได้ ตั้งสติขึ้นมาแล้วพยายามทำความเข้าใจใจมันจะสงบได้

ถ้ามันสงบได้ เห็นไหม กิเลสอยู่ในหัวใจ พลังของกิเลสนี้ไม่ต้องพูดถึง พลังของกิเลสมีอยู่โดยดั้งเดิม เป็นธรรมชาติของกิเลสในหัวใจ สิ่งนี้มีอยู่โดยดั้งเดิม แล้วปลุกเร้า ปลุกเร้าหัวใจตลอด สิ่งนี้เผาใจแล้วทำให้ใจเดือดร้อนไป ความคิดถ้ามีพลังของธรรมนี้จะกดสิ่งนี้ไว้ จะกดสิ่งนี้ให้สงบตัวลงมาให้ได้ ถ้าเราสงบตัวลงมาได้ เราจะมีที่พึ่ง จะมีความร่มเย็นของใจ ใจจะมีที่พึ่งอาศัย เราอยู่กับความเร่าร้อน เราไม่เข้าใจเลย ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เราศึกษามา มันก็เป็นการว่าใคร่ครวญขึ้นมาแล้วให้เรา ความเชื่อความศรัทธาก็มีความเข้าใจ มีความแก้ไขเรื่อง ความทุกข์ยาก ความเข้าใจผิด

มิจจาทิฏฐิ ความเห็นผิด สิ่งที่เป็นความเห็นผิดก็ทำให้เราเร่าร้อนและเผาใจในหัวใจตลอดไป สิ่งที่เผาใจ ความคิดอันนั้นเผาใจนั้นเรื่องของกิเลส มีแต่โดยดั้งเดิม คิดจากภายใน แล้วก็ทำจากภายนอกไป อย่างมากถึงกับทำให้เราทำผิดพลาดไปได้ ถ้าทำผิดพลาดไป ผลคืออะไร? ผลคือกรรมจากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นเชื่อกิเลส กิเลสเป็นพลังงานอยู่ในหัวใจโดยธรรมชาติอยู่แล้ว แล้วก็คิดเห็นใหม่ คิดไป คิดตามจินตนาการของตัวเองไป นั่นนะ “หมดกาลหมดเวลาของการประพฤติปฏิบัติ เราจะได้มีความสบายใจของเรา”...คิดขนาดนั้นนะ

คิดแต่เรื่องความพอใจของเขา เขาจะคิดแต่เรื่องความสะดวกสบาย ความที่เขาเผาใจในหัวใจของสัตว์โลกได้ อันนั้นเป็นผลงานของเขา สิ่งนั้นคือกิเลสในหัวใจ พลังของกิเลสมีอยู่โดยดั้งเดิมแล้วเผาใจ นั่นนะ มันน่าสลดสังเวช สลดสังเวชกลับเข้ามาว่ากิเลสของเราแท้ๆ เลย แต่เราไม่เคยเห็นกิเลสของเรา เราไม่สามารถชำระกิเลสของเราได้ จนมีธรรมขององค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ตรัสรู้ธรรมแล้ววางธรรมไว้จน มีอันนี้มาเป็นเครื่องเทียบเคียง

สิ่งที่เทียบเคียงเข้ามาจากความคิดของเรา...สิ่งนี้ผิดศีลผิดธรรม ถ้าผิดศีลผิดธรรม มันก็ ให้ผลเป็นความเร่าร้อนของใจ สิ่งที่ทำให้ผลความเร่าร้อนของใจ เผลอนใจไปตลอดเวลา แล้วทำไม เรา เราก็อู้ เราก็อ่ปรารถนา ทุกคนอยากมีความสุข อยากทำคุณงามความดี คุณงามความดี ความคิด ความรู้ ความรู้ว่าผิดถูกนี้รู้อยู่ แต่ทำไมฝืนใจตัวเองไม่ได้ ฝืนใจตัวเองให้อยู่ในคุณธรรม คุณงาม ความดีตลอดไป ทำไมทำสิ่งนี้ไม่ได้? ทำสิ่งนี้ไม่ได้ เพราะกิเลสมันอยู่ในหัวใจ กิเลสนี้มันเกิด ขึ้นมา มันเป็นธรรมชาติอันหนึ่งในใจ ต้องพาใจดวงนี้เกิดตายตลอด ใจดวงนี้จะเวียนเกิดเวียนตาย ไปตามอำนาจของกิเลสที่พาเวียนเกิดเวียนตาย

ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาชี้หน้ากิเลส กิเลสนี้จะหัวเราะเยาะ จะมีความ สุขในหัวใจของสัตว์โลกนะ จะพาสัตว์โลกนี้ดำเนินไปตามอำนาจของเขา สิ่งนี้หมุนเวียนไป ตลอดไป แล้วอยู่ในหัวใจของเรา นี่เราก็อมีธรรมเทียบเคียงเข้ามา เราเห็นธรรมเข้ามา นั่นนะปุณ หมายป้ายทางเข้ามาที่หัวใจของเรา นี่ ถ้าปุณหมายป้ายทางเข้ามาแล้ว เราต้องพยายามทำของเรา พยายามตั้งสติของเราขึ้นมา แล้วพยายามทำความสงบของใจ สิ่งที่ทำให้ความสงบของใจนี้ เป็นการ ต่อสู้กับกิเลส ต่อสู้กับตัวเอง

อตุตา หิ อตุตโน นาโถ นี้ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนเป็นที่ตั้งเคียงตน แล้วพยายามทำเข้ามา ให้เกิดเป็นธรรมของเรา สิ่งที่เราสัมผัสธรรมของเรา ธรรมในใจดวงนั้นเกิดขึ้น พลังงานจะเกิดขึ้น แต่นี้พลังงานไม่มี เป็นความเชื่อเฉยๆ ตามความเชื่อเฉยๆ ก็เป็นความเข้าใจเฉยๆ สิ่ง que เข้าใจนั้นมา แล้วมันชำระกิเลสไม่ได้ มันเป็นความก้าวเดินไป เป็นความเชื่อแล้วต้องพยายามประพฤติปฏิบัติ เข้ามา ถึงเป็น “ทาน ศีล ภาวนา”

“ศีล สมาธิ ปัญญา” นั้นละเอียดเข้าไป ถึงที่สุดแล้วต้องเป็นปัญญา ปัญญาในการใคร่ครวญ สิ่งต่างๆ เข้ามานั้น เริ่มจากสุตมยปัญญา สุตมยปัญญานี้การศึกษาความเข้าใจเรื่องของธรรม สิ่ง que ความเข้าใจเป็นปริยัติสำคัญไหม? สำคัญ สิ่งที่สำคัญคือการศึกษาามาเพื่อจะให้ดำเนินถูกทาง ดำเนินถูกทางขณะที่ดำเนินนั้นคาดหมายไม่ได้ จินตมยปัญญา ความจินตนาการออกไป นี้ คาดหมายไป คาดหมายไปมันก็เป็นการส่งออก

คาดหมายเข้ามา มันก็เป็นการคาดหมาย มันไม่เกิดภาวนามยปัญญา สิ่งที่เราคิดว่าสุดมย ปัญญาที่ศึกษาแล้ว ศึกษาเพื่อการประพฤติปฏิบัติให้เกิดพลัง พลังตามความเป็นจริง พลังตามหัวใจของเรา เกิดพลังงานตัวนี้ขึ้นมา พลังงานความสงบของใจ พลังงานของเราไม่มี มันเป็นโลกียะ สิ่งที่เป็นโลกียะ เป็นพลังงานของกิเลสพาใช้ใจ กิเลสมีส่วนในความคิดอันนั้นตลอดไป เพราะกิเลสอยู่ในหัวใจ กิเลสความคิด ความริเริ่มของใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเยี่ยมาร “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความคำริของเรา เราจะไม่คำริถึงเจ้าอีกเลย เธอจะเกิดจากหัวใจของเราไม่ได้อีกแล้ว” ใจขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่พ้นจากกิเลสไปแล้ว ฆ่ากิเลส ฆ่ากิเลสเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา ฆ่าเข้ามาจนถึงที่สุด จนกิเลสตายหมดในหัวใจ นั่นนะ กิเลสตายได้ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในใจของอัครสาวกต่างๆ ที่สำเร็จไปแล้ว แต่ในหัวใจของเรากิเลสมันมีอยู่ นี้ความคำริ ความคิดเริ่มต้น นั่นนะ มารเกิดจากตรงนี้เห็นไหม

พระพุทธเจ้าบอกเลย “เธอเกิดจากความคำริของเรา” แล้วเราคิดจะคำริ คำริชอบ ความเพียรชอบ ความระลึกรชอบ อันนั้นเป็นมรรค แต่กิเลสมันก็อยู่ในนี้ด้วย มันถึงเป็นโลกียะ เราเข้าใจว่าเป็นมรรค เราเข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นทางถูกทาง เราดำเนินมาถูกทางแล้ว เพราะเราวางตามสุดมยปัญญาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ว่า มรรคอรียสังจัจคือเลี้ยงชีวิตชอบ การประพฤติปฏิบัติชอบ ความเพียรชอบ...เราก็ทำชอบของเรา ชอบไปชอบอย่างนั้น ไม่ลงมัจฉิมาปฏิบัติ ถ้าลงมัจฉิมาปฏิบัติ มันต้องเป็นปัจเจกตั้ง สิ่งที่เป็นปัจเจกตั้ง นั่นละ พลังงานของใจจะเกิดจากตรงนี้

ถ้าพลังงานของใจเกิดขึ้นมา พลังงานของใจ พลังงานนี้มันจะมีหยาบละเอียด เห็นไหม หยาบ กลาง ละเอียดขนาดไหน มันจะเข้าไปเริ่มกดกิเลสออกไป ความกดกิเลสออกไป เห็นหน้ากิเลส ชี้น้ำกิเลส แล้วให้กิเลสอายุ อายุธรรม ถ้าอายุธรรม นี้กิเลสสงบตัวลงชั่วคราว นั่นเป็นหินทับหญ้าไว้

สิ่งที่เป็นหินทับหญ้าไว้ถ้าเราเข้าใจผิดตรงนั้น นิฉานโลกีย์ สิ่งที่เป็นฉานโลกีย์ พระเทวทัตเหาะเหินเดินฟ้า เหาะไปทรมานอชาตศัตรู นั่นนะเหาะเหินเดินฟ้านะฉานโลกีย์ สิ่งที่เป็นฉานโลกีย์ สิ่งนี้ไม่ได้ชำระกิเลส เราทำความสงบของใจนี้เป็นฉานโลกีย์ โลภียะคือฉานโลกีย์ สิ่งที่เป็นโลกียะ สิ่งที่เป็นเรื่องของโลกเขา เรื่องของโลกยังเป็นเรื่องของโลก ไม่เป็นโลกุตตระ สิ่งที่เป็น

เป็นโลกุตตระ สิ่งชำระกิเลส นี้พลังงานของธรรม ถ้าพลังงานของธรรมละเอียดขึ้นไป มันจะเป็นเริ่มจากเป็นปัญญาเข้ามา เป็นโลกุตตระ สิ่งที่เป็นโลกุตตระเกิดขึ้นจากไหน ถ้าเราไม่มีตำราชี้นำเข้ามา ถ้าไม่มีตำราชี้นำเข้ามา ธรรมยังไม่เกิดขึ้นมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเรียนกับอาจารย์ดาบส สมบัติ ๘ ก็เป็นอย่างนี้ นี่สมบัติคือฉาน โลภี สิ่งที่เป็นฉาน โลภีทำให้เกิดได้ ทำให้มีความสงบของใจ ใจนี้สงบได้ ผู้ที่ไม่มีธรรมในหัวใจ ผู้ไม่มีตำรับตำราอุปมาอุปไมยทางจะหลงไปว่าความสงบอันนี้เป็นเรื่องของที่สุดของการประพฤติปฏิบัติคือความสุขของใจ สิ่งที่มีความสุขของใจ แต่สัจจะความจริง สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายเจริญขึ้น ต้องมีการเชื่อมไปเป็นธรรมดา สิ่งนี้จะต้องเชื่อมจากในหัวใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ธรรมอย่างหยาบ นี้โลกียะ ฉาน โลภีนี้เจริญได้เชื่อมได้

เรารักษาขึ้นมา เราทำขึ้นมา เราพยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมา นี้เป็นความตั้งใจจริงของเรา เราพยายามเจริญ พยายามวิริยอุตสาหะเพื่อให้เกิดขึ้นมาเป็นผลงานของเรา เกิดขึ้นมาเป็นผลงานของเรา แล้วเราก็ไม่สามารถทำให้ก้าวเดินขึ้นไปให้สูงขึ้นไปกว่านั้นได้ ถ้าเราทำให้ก้าวสูงขึ้นไปกว่านั้นได้ จะเป็นสิ่งที่ละเอียดขึ้นไปจากในหัวใจนั้น นี้คือธรรม

สิ่งที่ธรรมนี้คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับมาเพื่อเป็นการชำระกิเลส องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ชำระกิเลสออกไปจากใจ ธรรม พยายามทำขึ้นมา พยายามค้นคว้าหาขึ้นมา เพื่อชำระใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน มีความสุขขึ้นมาจากใจดวงนั้น

เราปรารถนาความสุข ทุกคนเกิดมาแล้วปรารถนาความสุข แต่ความสุขของเรา โคนกิเลส โคนกิเลสพาหลอกใจไป กิเลสบอกว่า “สิ่งนั้นเป็นความคาดหมาย สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่สมความปรารถนา”...เรื่องของโลกเขา เป็นเรื่องของความสมความปรารถนา สิ่งที่สมความปรารถนาแล้วจะเป็นความสุข

ค้นหาความทะยานอยาก อยากขนาดไหนก็ไม่สมความอยากของใจดวงนั้น กิเลสนี้ไม่เคยอึดพอกับสิ่งใดๆ เลย จับต้องสิ่งใดขึ้นมา พยายามปรับซบซ้อนขึ้นมาในหัวใจแล้วมันก็มีค้นหาความทะยานอยากกับสิ่งต่างๆ ตลอดไป สิ่งต่างๆ พยายามจะเอาให้ได้ตั้งใจ สิ่งที่เป็นความสนใจ... ไม่มี เรื่องโลกๆ นี้พร่องอยู่เป็นนิจ ไม่มีสิ่งใดเต็ม เรื่องของโลกคือเรื่องของการบกพร่อง สิ่งที่บกพร่องเพราะเป็นอนิจจัง “สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นต้องเป็นความทุกข์” เรื่องของโลกเป็นเรื่องของความทุกข์ การเกิดมาในวัฏวนนี้เป็นเรื่องของความทุกข์ล้วนๆ เลย ทุกข์พาเกิดพาตาย

แต่ผู้ที่มีบุญกุศลขึ้นมา บุญพาเกิดมายังพอมีพอกอยู่พอกิน พอจะทำให้หัวใจมีความสุขไปได้ตามอัธยาของใจดวงนั้น นั่นเป็นความเกิดของโลกเขา แล้วเรากลับมาที่นี่ หมุนออกมาหาธรรม หมุนออกมาหาธรรม ธรรมนี้ พลังงานความเชื่อยังเป็นพลังงานความเชื่ออยู่ ยังไม่เกิดขึ้นมาเห็นใหม่ มันไม่เกิดขึ้นมากับใจ มันก็เป็นพลังงานความเชื่ออยู่อย่างนั้น เราต้องสร้างสมขึ้นมาให้เป็นพลังงานของเรา ถ้าเป็นพลังงานของเรานี้ สัมมาสมาธิขึ้นมา เกิดขึ้นมาได้ สิ่งที่เป็นสัมมาสมาธิที่ความสงบของใจขึ้นมา นั้นต้องพยายามของเรา พยายามขึ้นมาต่อสู้กับกิเลส ให้กิเลสอ่อนตัวลงให้ได้ ถ้ากิเลสอ่อนตัวลง...

ถ้ากิเลสไม่อ่อนตัวลง ความประพฤติปฏิบัติเรา เราต้องทุ่มความเพียรของเราเข้าไปเต็มที ความเพียรของเรามีขนาดไหนเราต้องทุ่มเพื่อประโยชน์กับเรา เพื่อประโยชน์กับความสุขนะ ถ้ามันปล่อยวาง ความปล่อยวางภาวะความรุ่งรังของใจ นั่นจะเป็นเรื่องความสุขของใจ ใจปล่อยวาง ภาวะความรุ่งรังนั้นแล้วไม่เชื่อสิ่งนั้น ถ้าเชื่อสิ่งนั้น จะจมอยู่สิ่งนั้น จะต้องทำนะ พอจิตสงบขึ้นมาแล้ว เราพยายามสงบขึ้นมาส่งให้สงบมากขึ้น พอออกมาจากความสงบนั้น บริกรรมได้ ต้องคำบริกรรมนี้ ให้บริกรรมทันทีเลย เพื่อจะให้จิตสงบบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า จนเป็นสัมมาสมาธิ จิตเป็นสัมมาสมาธิ จิตตั้งมั่น จิตควรแก่การงาน ความสงบอย่างนั้นให้มันสงบขึ้นมา สงบแล้วเราจับต้องของเราได้

อานาปานสติ การกำหนดลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ตามลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ตลอดเวลา ฝ้าคลุมหายใจจนกว่าลมหายใจจะละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไป จนพลังงานอันนี้เกิดขึ้น นั่นเป็นพลังงานของธรรม เป็นพลังงานของธรรมจากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นได้พลังงานของใจขึ้นมา มีความสุขขึ้นมา แล้วพยายามก้าวเดินต่อไปให้มีความสงบเข้าไปบ่อยครั้ง บ่อยครั้งเข้า รักษาสิ่งนั้นสติสำคัญ สติรักษาไว้ เจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อมนี้เป็นธรรมดาของสิ่งที่ว่าเราไม่เคยทำ

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใหม่เกิดขึ้นมาแล้วจะเสื่อมไป เกิดขึ้นมาแล้วเสื่อมไป แล้วหาอยู่นานกว่าจะสงบเข้ามาอีกทีหนึ่ง จนชำนาญในวิธี ชำนาญในการออก เห็นใหม่ เราถ้าเสื่อมไป เราปล่อยให้เสื่อมไป แล้วเราตั้งใหม่ ขณะที่มันสงบขึ้นมา มันสงบขึ้นมาได้เพราะเหตุใด เราวางอารมณ์อย่างไร เราวางสติอย่างไร แล้วมันสงบตัวเข้ามา มันสงบตัวอย่างไร...คิดแต่เหตุไฉน เหตุคือมรรค อริยสัจจิ่ง ผลที่เกิดขึ้นมานั้นเป็นผลนั้นเกิดขึ้นมาแล้ว แล้วเป็นอนิจจังทั้งหมด สิ่งนี้ยังเป็นอนิจจัง

ทั้งหมด อยู่ในเรื่องของโลก ยังเป็นเรื่องของความคิด ความคาดความหมาย ยังเป็นเรื่องของโลก
หมด มันก็ต้องหมุนไปตามโลกเขา นี่คือเรื่องของโลก

แต่เรื่องของโลกก็ต้องเรื่องของโลก ก้าวจากโลกก็จะเป็นธรรม เพราะเราเกิดมาในโลก เรา
เกิดมาจากกิเลส กิเลสพาเราเกิดขึ้นมานี้เป็นเรื่องของโลกทั้งหมดเลย แล้วเราไม่เดินออกจากโลก
มาเป็นธรรม แล้วเราจะเดินไปจากไหน เรื่องของโลกก็เป็นเรื่องของโลก แต่มีสติแล้วมีความเพียร
แล้วเราพยายามรักษาของเรา นั่นจะเป็นเรื่องจากโลกกลายเป็นธรรม จากธรรมขึ้นมา เป็นพลังงาน
ของใจขึ้นมา ขับขี่กิเลสได้ปล่อยให้กิเลส ขับขี่กิเลสให้กิเลสเบาตัวลง เบาตัวลง นั่นคือความสุข
เกิดขึ้น สิ่งที่เป็นความสุขนั้นเป็นสิ่งที่เราพอใจ เราพอใจ พอใจขนาดไหนนั่นนะอำนาจวาสนา
ของคน

เราสิ่งนี้เกิดขึ้นมากก็เป็นเรื่องประหลาดมหัศจรรย์แล้ว ความสงบของใจนี้เกิดขึ้นมาจะเป็น
ความมหัศจรรย์มาก ไม่มีในโลกนี้ โลกเรื่องของโลกเขา เรื่องของโลกเป็นเรื่องของอามิส สิ่ง
ที่เป็นอามิส สิ่งที่แสวงหามาเป็นเหยื่อทั้งหมดเลย เป็นเหยื่อเพื่อความพอใจของกิเลส กิเลสพอใจ
เหยื่อขนาดไหนก็มีความสุขขนาดนั้น ถ้าเหยื่อป้อนกิเลสจนพอใจ ก็แค่นี้เป็นความสุข แล้วก็
ต้องการเหยื่อมากขึ้น มากขึ้นไป เราก็ต้องวิ่งหาเหยื่อนั้นป้อนกิเลสตลอดไป นั่นเป็นเรื่องความสุข
ของโลก เห็นไหม โลกมีอยู่อย่างนั้น

แต่ความสุขของใจนี้มันไม่เจียดด้วยอามิส มันเกิดจากคำบริกรรม เกิดจากธรรม เกิดจาก
ธรรมโดยสุดมยปัญญาที่เราศึกษาเล่าเรียนมา แล้วเราพยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ให้เป็น
พลังงานของเรา สิ่งนี้เป็นธรรม ธรรมที่เราเริ่มต้นสัมผัสธรรมแล้ว แล้วธรรมต้องยกให้ละเอียดขึ้น
ไป ละเอียดขึ้นไป พยายามค้นคว้า พยายามออกให้ได้ ถ้าเรายกขึ้นออกได้ สิ่งที่จะออกได้จะเป็นโล
กุตระแล้ว ไม่ได้ใช่เป็นโลกียะ เป็นฌานโลกีย์

สิ่งที่เป็นฌานโลกีย์นี้ทรงไว้แล้วมีพลังงานส่งออก แล้วเราเชื่อ เราชอบใจสิ่งนั้น เราคิดสิ่ง
นั้น สิ่งนี้คิดได้เพราะกิเลสมันติดสิ่งต่างๆ มาตลอดอยู่แล้ว แล้วสิ่งที่เป็นคุณธรรมของเราขึ้นมา
ในหัวใจของเรา ทำไม่ไม่เป็นของเรา มันต้องเป็นของเรา เพราะเกิดจากเรา พอมันเกิดจากเรา มันก็
ติดสิ่งนี้ได้ พอติดสิ่งนี้มันก็ส่งออก สิ่งที่จะส่งออกไปรู้เห็นต่างๆ สิ่งที่เราเห็นนั้นมันรู้เห็นตามความ
เป็นจริง เห็นจริงๆ เลย แต่สิ่งนั้นเป็นเรื่องของโลกียะ เป็นเรื่องของฌานโลกีย์ มันจะเป็นจริงไปได้
อย่างไร มันเป็นอนิจจัง มันตกอยู่ในได้กฎของอนิจจัง

สิ่งที่เป็นอย่างอนิจจังนี้มันแปรปรวนตลอดเวลา มันไม่จริงหรือ ไม่มีสิ่งใดจริงเลย เว้นไว้แต่ธรรม ธรรมนี้เป็นความจริง ธรรมฝ่ายเหตุก็เป็นความจริง ถ้าเราเชื่อธรรมฝ่ายเหตุ เราสร้างเหตุขึ้นมา มันจะให้ผลมาเป็นความจริงของใจ แต่ถ้าเราไม่เชื่อ เราไม่เชื่อทุกอย่างว่าเป็นโลกหมด เราเป็นโลกหมด เป็นสิ่งที่ว่าเราไม่เชื่อ เราไม่พยายามของเรา มันก็ไม่ให้ผลแก่เราตามความเป็นจริง ถ้าให้ผลกับเราตามความเป็นจริง เราจะมีผลความละเอียดเข้ามา แล้วเราทำปฏิบัติเข้ามา เข้ามาจนถึงความสงบ สงบขึ้นมาเนะ นั่นเรื่องของโลกก็เป็นเรื่องของโลกอยู่ เรื่องของโลกยกขึ้นเป็นธรรม

ยกขึ้นเป็นธรรม ธรรมคือวิปัสสนาญาณเกิดขึ้น ถ้ายกขึ้นวิปัสสนาญาณเกิดขึ้น เกิดขึ้นจากตรงไหน? เกิดขึ้นจากการใคร่ครวญ จิตสงบเข้ามา สงบเข้ามา เวลานั้นเสื่อม มันคลายตัวออกมา รับรู้สิ่งใด ถ้าจับต้องสิ่งนี้ รับรู้สิ่งใดจับต้องสิ่งนั้นให้ได้ มันสะท้อนหัวใจ สิ่งใดสะท้อนหัวใจ สิ่งนั้นเป็นจุดหมายปลายทาง จุดหมายปลายทางที่เราจะแยกแยะได้

สิ่งนี้มันซ่อนเร้นอยู่ กิเลสอาศัยสิ่งนี้เป็นเครื่องดำเนินตลอดไป แล้วกิเลสมันก็อาศัยกินเหยื่ออย่างนี้ นี่คือเรื่องเหยื่อของเขา แล้วเราก็ไม่เคยเห็นสิ่งนี้เลย เราเคยแต่ตามเขาไป ตามเขาไปสิ่งที่ส่งออกไป ส่งออกอย่างนี้ไปส่งออกไป แล้วก็ใช้พลังงานหมดไป นั่นนะถึงว่าเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป สิ่งพลังงานส่งออกไป แล้วเราก็ต้องตั้งต้นใหม่ นี่คำว่า “จิตเสื่อม จิตเสื่อม” เสื่อมอย่างนี้เสื่อมเพราะเราไม่เห็น ถ้าเราเห็นนี้ เวลานั้นออกมา เราพยายามสังเกตว่า อะ! รับรู้สิ่งใดก่อน รับรู้อารมณ์สิ่งใดจับตรงนั้นให้ได้ ถ้าจับตรงนั้นได้ ทำไมมันเป็นความมหัศจรรย์ สิ่งนี้มันก้าวเดินไป

สิ่งที่ว่าเป็นอารมณ์ แต่เดิมสิ่งนี้มันรวดเร็วมาก แล้วเราจับต้องไม่ได้เลย แต่พอมีธรรมขึ้นมาเนะ ธรรมสามารถจับต้องสิ่งนี้ได้ จับต้องสิ่งนี้แล้วใคร่ครวญสิ่งนี้ สิ่งนี้เองที่ทำให้จิตเจริญแล้ว เสื่อม เจริญแล้วเสื่อม เพราะมันเป็นเรื่องของกิเลสอาศัยสิ่งนี้ส่งออกไปข้างนอกแล้วไปรับรู้สิ่งใด สิ่งข้างนอกแล้วก็ไปตามความเห็น สิ่งที่เห็น สิ่งที่รับรู้ไปนี้ รู้เพราะเหตุนี้ รู้เพราะจิตนี้ต้องสงบขึ้นมา พอสงบขึ้นมา ยกฐานะขึ้น ยกฐานะขึ้นจากปุถุชนคนที่ว่าเป็นเรื่องของโลกเห็นไปด้วยอายตนะ แต่นี้ คราวนี้เห็นด้วยใจ ไม่ใช่เห็นด้วยอายตนะ

เราเห็นเรื่องของภายนอก เราต้องอาศัยตา อาศัยหู ถึงรับรู้ รูป รส กลิ่น เสียง ภายนอก แต่รูป รส กลิ่น เสียง ภายในจากหัวใจ ใจนี้กระทบเองตลอดเวลา จิตสงบเข้ามาแล้วกระทบ จิตนี้กระทบขึ้นมา จิตนี้เป็นขั้น ขั้นกระทบสิ่งใด สิ่งนั้นเป็นที่ว่าเครื่องอยู่อาศัยของกิเลส กิเลสอาศัยสิ่งนี้ทำงานโดยสภาวะของมัน สิ่งที่เป็นสภาวะของมัน เราจะใคร่ครวญสิ่งนี้เข้ามา นึกใจให้

สูงขึ้นไป สูงขึ้นจากพลังงาน พลังงานธรรมดานี้เป็นพลังงานเฉยๆ พลังงานนี้จะต้องให้พลังงานนี้ทำงาน สิ่งที่เป็นสัมมาสมาธิ ถ้าพลิกขึ้นมาแล้วจะเป็นพลังงานขึ้นมา พลังงานนั้นยกขึ้นมันก็จะไปปัญญารุ่งขึ้นไปใคร่ครวญสิ่งต่างๆ

สิ่งที่จะต้องใคร่ครวญคือขั้นกับจิต ขั้นกับกาย สิ่งขั้นเห็นใหม่ จิตกับกายนี้เกาะเกี่ยวกันไป สิ่งนี้เป็นสิ่งที่อยู่ของกิเลส กิเลสอาศัยสิ่งนี้พาเกิดพาดาย ตายมาเกิด สิ่งเกิด สิ่งสัตว์โลกนี้เกิดตายนี้ น่าสลดสังเวช เห็นเห็นใหม่ เกิดมาเป็นเด็กไร้เดียงสา สิ่งที่ไร้เดียงสานี้เป็นน่ารักนะ สัตว์ทุกประเภทถ้าเป็นตัวเล็กตัวยังน้อยอยู่นี้ เป็นสิ่งที่น่ารักน่าซึ้งตลอดเลย เพราะมันไร้เดียงสา มันแสดงออกโดยสัญชาตญาณของมัน แล้วพอโตขึ้นมาละ มันก็เป็นความทุกข์แบบเรา แล้วจนชราจนแก่เฒ่าไป แล้วก็ต้องตายไป ก็เวียนอยู่ในสิ่งนั้น นั่นนะ สิ่งนี้พาเกิดพาดายโดยธรรมชาติ

สิ่งที่พาเกิดพาดายโดยธรรมชาติแล้วเราจะส่งออกไปรับรู้สิ่งนี้เพื่อเหตุใด มันต้องดูสิว่าเหตุที่จิตยึดมั่นถือมั่น เพราะใจนี้อยู่ในร่างกายของเรา แล้วรับรู้สิ่งนี้ เราต้องย้อนกลับเข้ามา มันจะเป็นประโยชน์กับเรา สิ่งที่เป็นเรื่องของโลกนั้นอาศัยชั่วคราวทั้งหมด จะว่าไม่มี เขาก็มีของเขาอยู่แต่มีของเขาอยู่นั้นเป็นเครื่องล่อณะ ล่อให้เราติดกับสิ่งนั้น ติดกับสิ่งต่างๆ ตลอดไป แล้วก็ตะครุบสิ่งนั้นแล้วไม่สมความปรารถนา จะไม่มีใครสมความปรารถนาเลย เพราะต่างคนต่างต้องแยกออกไปโดยธรรมชาติของเขา สิ่งนี้ต้องพลัดพรากโดยธรรมชาติเลย ไม่มีใครจะสมความปรารถนาอยู่อย่างนั้นตลอดไป เป็นไปไม่ได้ ขัดกับหลักความจริง ขัดกับสังขธรรม ขัดกับธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าโลกนี้เป็นไตรลักษณ์ทั้งหมด

สิ่งต่างๆ ในโลกนี้เป็นไตรลักษณ์ สิ่งที่เป็นไตรลักษณ์ เราไม่เคยเห็นไตรลักษณ์ แล้วเราจะไปยึดมั่นถือมั่น...เป็นไปไม่ได้เลย จะยึดให้เป็นของเรา ยึดให้เป็นของเราเพราะกิเลสมันพ่ายึดกิเลสเข้าใจสิ่งนั้น ถึงคู่กรรมไง คู่กรรมว่ากรรมนั้นเป็นเรื่องของผู้ที่ไม่มีใครมีความสุข ผู้ที่ไม่เข้าใจโลก เขาเป็นผู้ที่เข้าใจโลกอยู่กับโลกเขา มีความสุขกับสถานะของโลก ผู้ที่ไม่เห็นคุณค่าของโลกจะแยกออกจากโลก

ผู้ที่จะแยกออกจากโลก ผู้ที่มีคุณค่าในการประพฤติปฏิบัติธรรม ปล่อยวางโลกนั้นอาศัยเขาอยู่ อาศัยเขาอยู่ตั้งแต่เราประพฤติปฏิบัติ ตั้งแต่เราออกบวช ปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย อาศัยโลกอยู่ อาศัยโลกอยู่เพื่อการจะแสวงหาธรรม จะพยายามประพฤติปฏิบัติธรรมให้ธรรมเกิดขึ้นมาจากในหัวใจ ให้ธรรมพลังงานของใจเกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมาจากของเรา

เราอาศัยโลกอยู่แค่อาศัยไป ไม่ยึดติด ไม่ยึดกับเขา ถ้าคนยึดติด มันเป็นเรื่องของโลกไป ใจมันหยาบกว่านั้น ใจมันเกาะเกี่ยวไปกับเรื่องของโลก มันก็เป็นเรื่องโลกหมดเลย ถ้ามันปล่อยางเข้ามา มันจะหาเข้ามา หาเข้ามา สิ่งที่มาเข้ามา นี่ย้อนทวนกระแส การจะประพฤติปฏิบัติธรรมต้องทวนกระแสเข้ามา ถึงจุดศูนย์กลางของใจ จุดศูนย์กลางของใจอยู่ที่เรา จุดศูนย์กลางของความสงบ สิ่งที่สงบ ใจสงบขึ้นมาจะจับต้องสิ่งนี้ จะเห็นความสงบของเรา แล้วใคร่ครวญ ใคร่ครวญออกไป ...ทำสิ่งนี้ได้ ทำได้ ทุกคนทำได้ มีอำนาจวาสนา

อำนาจวาสนาเกิดขึ้นมาจากว่าปัญญามันเกิดขึ้น สูงขึ้น ปัญญาจากภายนอก ปัญญาเทียบเคียง เทียบเคียงเข้ามาแล้วปัญญาเกิดขึ้น เห็นจากตาของใจ ตาของใจเห็นขึ้นมา แยกแยะสิ่งนี้ แล้วมันปล่อยาง ปล่อยาง สิ่งที่ปล่อยาง ปล่อยางอารมณ์ ปล่อยางธาตุขันธ์ ปล่อยางด้วยปัญญา สิ่งที่เป็นปัญญาใคร่ครวญกับสิ่งที่เป็นสัมมาสมาธิ จะมีความรับรู้ต่างกัน ความที่ต่างกัน เพราะมันละเอียดต่างกัน ละเอียดจากหัวใจ

หัวใจที่ว่าเคยปล่อยางภาละรุงรัง สิ่งที่ปล่อยางภาละรุงรังนั้น ปล่อยางชั่วคราวเพราะไม่มีสิ่งใดไปแยกแยะ ไปใคร่ครวญว่าสิ่งนี้มันติดแน่นกันมาด้วยเหตุใด กิเลสของใจดวงไหนก็เป็นกิเลสของใจดวงนั้น ข่มขี้ใจดวงนั้นมาตลอดทุกภพทุกชาติ แล้วก็อยู่ในเนื้อของใจนั้นตลอดไป ถ้าไม่มีปัญญาของธรรมเข้าไปชำระกิเลสอันนี้ กิเลสอันนี้จะไม่สะเทือนหัวใจของเรา แล้วจะไม่หลุดไปจากใจของเรา เป็นไปไม่ได้เลยที่ว่า สัมมาสมาธิจะไปชำระกิเลส กิเลสไม่เคยกลัวสัมมาสมาธิ กิเลสกลัวปัญญา ปัญญาในการใคร่ครวญนั้นมันถึงจะเป็นว่าเห็นโทษของกิเลส เห็นโทษของกิเลส เพราะเห็นตามความโง่ของกิเลสที่ไปยึดมั่นถือมั่นสิ่งที่เป็นตัวของเรา สิ่งที่ยึดมั่นถือมั่นนี้ไม่ใช่เรา สิ่งนี้เป็นสิ่งอาศัยกัน สิ่งที่ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เราแล้วเกิดขึ้นมาจากไหน? เกิดขึ้นมาจากกรรม

กรรมเกิดขึ้นมา กรรมพาเราเกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์สมบัติ สิ่งที่เป็นมนุษย์สมบัติ สิ่งนี้พาเกิดพาตายตลอดอยู่แล้ว แล้วเราใคร่ครวญนี้ กรรมเหมือนกัน กรรมดี สิ่งที่ดีคือ เชื้อธรรมแล้วพยายามประพฤติปฏิบัติ แยกแยะออกมาให้ได้ ถ้าแยกแยะได้มันก็ปล่อยางได้ แยกแยะไม่ได้เราก็ต้องกลับมาทำความสงบของใจ ต้องกลับมาที่ความสงบของใจนั้นเพื่อสร้างพลังงานขึ้นมาให้มีกำลังขึ้นมา ถ้าไม่มีกำลังขึ้นมา มันจะต่อสู้กับสิ่งนั้นไม่ได้

เราก้าวเดินไปบนถนนหนทาง เราต้องใช้พลังงานของเราก้าวเดินไป ถ้าเรานั่ง เรามีพาหนะพาหนะก็ต้องพาเราไป ต้องขับเคลื่อนด้วยพลังงานทั้งหมดเลย แล้วนี่พลังงานของใจมันขับเคลื่อน

ไปไม่ไหว ก็ต้องย้อนกลับมาสร้างพลังงานของเราขึ้นมา สิ่งทีพลังงานของเราขึ้นมา มันจะเริ่มปลดปล่อย ปลดกับสิ่งที่ว่าสิ่งที่เป็นภาระของใจ ปลดปล่อยมันจะมีความเบา มีความสบาย ปล่อยวางชั่วคราว ปล่อยวางชั่วคราว แล้วกลับไปทำงานใหม่

คนเราเหนื่อยกายมาตลอดมา เราสร้างสม เราทุกข์ร้อนมาตลอดเวลา เราทำงานจนเหนื่อยแล้วจะทำอยู่ตลอดไป มันจะไม่สมความปรารถนา สิ่งที่ไม่สมความปรารถนา เพราะเราไม่มีพลังงาน ตัวพลังงานคือตัวสัมมาสมาธิ นี่ถึงสำคัญ สิ่งที่ว่าสมาธิไม่สามารถชำระกิเลสได้ แต่สมาธินี้เป็นเครื่องมือให้เกิดปัญญา ถ้าไม่มีสมาธินี้เป็นโลกียะ เป็นฌานโลกีย์ สิ่งที่เป็นโลกีย์มันก็ไม่สามารถชำระกิเลสได้ เพราะกิเลสอยู่ในนั้นปนกัน สิ่งที่เจือปนไปด้วย เพราะกิเลสเจือปนกับสิ่งนั้น มันก็หมุนไปตามอำนาจของกิเลส กิเลสมีอำนาจเหนือกว่า แล้วเราก็ใคร่ครวญตามอำนาจของกิเลส

ถ้าพลังงานพอขึ้นมา กิเลสสงบตัวลงชั่วคราว แล้วเราสงบลงที่ว่าแล้วเราพิจารณา พิจารณาด้วยกรรม กรรมนี้เกิดขึ้นมาจากของเรา กรรมเกิดขึ้นมาจากใจดวงนั้น ใจที่เราสร้างสมขึ้นมา สร้างสมกรรมขึ้นมา นี่กรรมของใจดวงนั้น สัมมาสมาธิเป็นความสุขของใจ แล้วปัญญาเกิดขึ้นมาก็เป็นกรรม แยกออกเป็นชั้นเป็นตอน จะแยกสิ่งนี้ออกไป ออกไป พอออกเข้าใจพอปล่อยวาง จิตจะว่าง จิตจะมีความสุข จะเว้งว่างขนาดไหน ให้เว้งว่างไปแล้วทำไป ความเว้งว่างนี้เป็นเรื่องของใจ ใจจะได้รับการสัมผัส

สิ่งที่สัมผัส กรรมมันยังหยาบอยู่ มันก็สัมผัสส่วนที่หยาบๆ สิ่งที่ยาบๆ มันก็เข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ว่าไม่เคยพบเคยเห็น นั่นนะ คนไม่เคยได้สมบัติ ได้สมบัติขึ้นมาสิ่งใดแล้วก็ว่าสมบัติของเรานี้มีจำนวนมาก... ได้มากขึ้นไปขนาดไหน สมบัติเราจะมากขึ้นไปตลอดไป สมบัติจะเกิดขึ้นมาสมบัติของโลกเขาหามาแล้วต้องมีที่เก็บที่รักษา สมบัติของใจ ความปล่อยวางขนาดไหน คือสมบัติความเข้าใจของใจจะปล่อยวางทุกๆ อย่าง สิ่งที่ว่าสิ่งที่เป็นการทำงานของใจนี้มันลากออกไป ชั้นทำงานออกไป เป็นอารมณ์ออกไป หมุนออกไปข้างนอก

พิจารณาสິงนั้นเข้ามาแล้วปล่อยวาง ปล่อยวาง สิ่งนี้ปล่อยวาง ปล่อยวางเพราะเหตุใด? ปล่อยวางเพราะกรรมทำสิ่งนั้น สัญญาจำได้ สัญญาจำได้หมายรู้ สิ่งที่ทำได้หมายรู้นี้ยึด ยึดด้วยอะไร? ยึดด้วยวิญญาณรับรู้ สิ่งทีรับรู้หมุนออกไป สังขารปรุงแต่งออกไป แล้วก็สิ่งนี้หมุนออกไป เห็นโทษของมันก็ปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเพราะการแยกแยะออก

ต้องแยกแยะ แยกแยะคืออารมณ์ก็เป็นไปไม่ได้ สิ่งที่เป็นไปไม่ได้เพราะมันมีเครื่องดำเนิน ไม่มีเครื่องดำเนินจิตก็ต้องว่างออกไป จิตนี้ไม่ทำงาน จิตนี้ทำงาน จิตก็เป็นอิสระ ปล่อยวางเข้า ปล่อยวางเข้า จนถึงที่สุดแล้ว สิ่งนี้ต้องเป็นไปโดยสัญชาตญาณ

ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผลของใจดวงนั้นจะเกิดขึ้นมาจากใจดวงนั้น ใจดวงนั้น จะมีคุณธรรมขึ้นมาในหัวใจ รับรู้สิ่งต่างๆ ตามเข้าใจ “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา” เป็นธรรมดาเห็นใหม่ เพราะมันมีอยู่สิ่งนี้มีอยู่ เกิดดับในหัวใจ เห็น การเกิดการดับ เห็นการเกิดการดับแล้วปล่อยวางการเกิดการดับนั้น

สิ่งนั้นดับไปมันก็เก้อๆ เงินๆ กับใจดวงนั้น มันเกิดดับ แต่เราไม่รับรู้มัน เราปล่อยมันได้ ปล่อยมันเพราะเรามีธรรมในหัวใจ แต่ถ้าไม่มีธรรมในหัวใจ พอมันเกิดดับนี้ เราจะรับรู้สิ่งนั้น ตลอดไป แล้วสิ่งนี้จะเกิดตามมันไป ตามไป มันไม่ขาด ถ้ามันขาดขึ้นมา นี่ สมุจเฉทปหานขาด ขันธ์ไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ขันธ์ ขันธ์ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ขันธ์ แยกออกจากกันด้วยอำนาจของธรรม อำนาจของธรรมจากใจดวงนั้น

พลังของธรรมเกิดจากใจ ใจดวงนั้นได้พลังงานของธรรมขึ้นมาส่วนหนึ่ง ส่วนนี้ก็เป็น พื้นฐานแล้วทำงานต่อไป สิ่งทำงานต่อไป เพราะกิเลสมันอยู่ลึกเข้าไปในหัวใจ นั่นนะ ใช้ พลังงานนี้ย้อนกลับเข้าไปตลอด ทำความสงบของใจขึ้นไปๆ เพื่อจะเข้าไปใคร่ครวญ เรื่องของความละเอียดของใจ สิ่งที่เป็นความละเอียดของใจ ใจนี้ละเอียดขึ้นไป ละเอียดขึ้นไป สิ่งทีละเอียด ขึ้นไป กิเลสมันก็ละเอียดตามขึ้นกับใจดวงนั้น กิเลสมันจะละเอียดขึ้นไป ถ้าเราจับต้องสิ่งนี้ได้มัน จะย้อนกลับเข้ามาจับ ย้อนกลับเข้ามา

แล้วสิ่งที่เราเคยทำแล้ว มันจะเป็นสิ่งที่เราเคยทำ มันเป็นผู้ที่ทำงานเป็น ผู้ที่ทำงานเป็นเรื่อง งานนี้จะง่ายขึ้นมา ย้อนกลับเข้าไปในหัวใจนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นจากเรา คือการเกิดดับอันละเอียดของ ใจ สิ่งที่เกิดดับอันละเอียดนี้ ทำให้ใจนี้เป็นทุกข์อันละเอียดในหัวใจ สิ่งที่เป็นทุกข์อันละเอียด มัน ก็เสียดแทงใจเห็นใหม่

ใจเรารู้ว่าปล่อยวางแล้ว มันปล่อยวางมา แต่ปล่อยวางขึ้นมาแล้วความทุกข์อันละเอียดนั้น มันก็เสียดแทงอยู่อย่างนั้น เสียดแทงตลอดไปถ้าเราไม่สามารถปลดปล่อยกิเลสออกจากใจได้ ทั้งหมด ถ้าเราปลดปล่อยกิเลสออกจากใจได้ทั้งหมด ถึงจะเป็นอิสระภาพ ถึงจะเป็นเสรีภาพ ใจนี้

จะเป็นอิสระหมดออกไป เพราะกิเลสโดนธรรมะนี้ขับไล่ออกไปจากใจ ใจจะเจริญงอกงามขึ้นมา เจริญสูงขึ้นไป แต่ในเมื่อยังมีกิเลสอยู่ กิเลสจะปลิ้นปล้อนตลอดไป

เราประพฤติปฏิบัติธรรม เราว่าเราทำประพฤติปฏิบัตินี้มันเป็นธรรมๆ ใจ ถ้าเป็นธรรม ทำไม่สมควรแก่ธรรม ถ้าเป็นธรรมทำไมหลง ครูบาอาจารย์ทำไมหลง ผู้ประพฤติปฏิบัติไปถึง ทำไมหลงทางไป หลงทางไปเพราะกิเลส นั่นนะกิเลสสร้างสถานะ สร้างความเห็นต่างๆ ให้เป็นการว่าเราประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติอยู่นี้ เราทำของเรา

นั่งสมาธิภาวนานี้เป็นธรรมใหม่? เป็น เป็นธรรมฝ่ายเหตุ แต่กิเลสมันอยู่ในนั้น มันก็สร้างสมสถานการณ์ของมันตลอดไป...เหตุกับผล ถ้าสมควรแล้วเป็นธรรม เหตุไม่สมควรกับผล เราสร้างเหตุขนาดไหน อัดตกลมถานุโยค...เราทำความเพียรไป แต่ความเพียรนั้นเป็นความเราคาดหมายไปตามประสาของเรา เรามีความจงใจ มันไม่เป็นนะ ถ้าเราปล่อยตามสะดวกสบายมันก็เป็นกามสุขัลลิกานุโยคเหมือนกัน มันก็เป็นความสุข ดิคสุข

มันต้องย้อนไปย้อนมาไม่ให้กิเลสตามทันใจ ถ้าเราทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยคงที่ว่าเราไม่มีอุบายวิธีการเปลี่ยนแปลงไป กิเลสมันจะรู้ตัวตลอดไป กิเลสนี้เขาารู้อยู่แล้วว่าเขาพยายามจะให้เราผิดพลาดใจ กิเลสเป็นข้าศึกกับธรรม เราพยายามประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อให้ธรรมเจริญงอกงามขึ้นมาในหัวใจ สิ่งที่เจริญงอกงามขึ้นมาี้มันเป็นธรรมส่วนหนึ่งที่เรাজริญงอกงามขึ้นมา แต่กิเลสที่อันละเอียดกว่านั้นเขาฉลาดกว่า สิ่งที่เขาฉลาดกว่า กิเลสนี้มันถึงฉลาด

เราฉลาดขนาดไหน เราศึกษาธรรมมาขนาดไหน เราว่าเราฉลาด กิเลสมันอยู่หลังความคิดเรา ความฉลาดอันนั้นนะกิเลสเอาใช้ ใช้เพื่อจะหาความสะดวกสบาย ใช้เพื่อจะหาช่องทางที่เราจะประพฤติปฏิบัติให้สมควรกับความเห็น ให้สมควรกับธรรม ถ้าสมควรกับธรรม ธรรมนั้นก็จะเกิดขึ้น ถ้าไม่สมควรกับธรรม นั่นนะ ในวสี ในความชำนาญ ความชำนาญของเรา เราชำนาญขนาดไหน ทำแล้วแต่จรตนิสัย จริตของคนจะเดินมากก็ต้องเดินมาก จริตของคนนั่งมากก็ต้องนั่งมาก การเดินและการนั่ง อิริยาบถ ๔ การเดิน ยืน นั่ง นอน แต่นอนนี้ทำแล้ว กิเลสมันจะเอาไปกินได้ง่ายกว่า เพราะนอนแล้วมันสบาย

ยืน เดิน นั่ง ถนัดสิ่งใดเอาสิ่งนั้น นั่นเป็นจรตนิสัย จริตนิสัยเราทำ เราทำตามจรตนิสัยของเรา ถ้าจรตเราทำตามจรตนิสัยของเราแล้วถูกต้อง นั่นนะมัชฌิมาปฏิปทาเกิดจากตรงนี้ เกิดจากความพอดีแล้วมาลงตัว สิ่งที่ลงตัว ความสงบของใจเกิดขึ้น ถ้าความสงบของใจเกิดขึ้นมา สงบ

ขึ้นมา นั่นเป็นสัมมาสมาธิ มรรคอริยสังขัจต้องอาศัยสัมมาสมาธิเกิดขึ้นมา แล้วยกขึ้นๆ ตลอดไป ถ้าไม่ยกขึ้นมามันก็อยู่ในสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิ น้ำเต็มแก้วอยู่อย่างนั้น ถ้าสัมมาสมาธิยกขึ้น ออกวิปัสสนา มันก็จะเป็นงานขึ้นมา เป็นงานขึ้นมาทุกชั้นทุกตอนไป ความละเอียดของใจต้อง ยกขึ้น สิ่งที่ยกขึ้นมานี้มันกระทบกระทบเตือนตลอดนะ

มันมีเป้าหมาย เป้าหมายคือว่าสิ่งที่จับต้องได้ ตรงไหนจับต้องได้ ตรงนั้นคือที่อยู่ของกิเลส มันจับต้องใจของมันได้ จับต้องอาการของขันธได้ ขันธอันละเอียดมีอยู่ ต้องจับต้องได้ จับ ความรู้สึกได้ แต่ความรู้สึก ถ้ารู้สึกส่งออก เวลาสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิเกิดขึ้นมา มันรับรู้ว่างหมดแล้วออกไปข้างนอก นั่นนะมันจะไม่ย้อนกลับใจ เราต้องพยายามเปรียบเทียบถึงว่าเราหาสิ่ง ปัญญาใคร่ครวญย้อนกลับขึ้นมา จิตส่งออกไปนี้รับรู้สิ่งภายนอก สิ่งภายนอกนี้เป็นเรื่องโลก

ถ้าสิ่งเป็นเรื่องธรรม เรื่องธรรม คือขันธ ๕ ธาตุ ๔ ขันธ ๕ นี้เป็นเรื่องธรรม ถ้าเรื่องธรรม เพราะจิตคิดตรงนี้ จับต้องตรงนี้ได้ เห็นการงานการกระทำของจิต จิตทำงานเพราะเราจับต้อง สิ่งนี้ได้ ถ้าจิตทำงานอย่างนี้แล้ว จิตทำงานเมื่อไหร่กิเลสมันก็ทำงานพร้อม ถ้าจิตมันปล่อย ปล่อย ว่างออกมา ปล่อยวางสิ่งนี้ มันก็ต้องปล่อยวาง

ปล่อยวางโดยธรรม ถ้ามีธรรมจะปล่อยวางสิ่งนี้ ถ้าไม่มีธรรมมันจะไม่ปล่อยวาง มันจะทำงานจนหมด หมดความหมดพลังงานของเขาแล้วก็ว่าง ว่างเพราะว่าเขาว่างเพราะหมดงานของเขา เขากินจนหมดแล้วใจ เขากินอาหารจนหมดแล้ว แล้วเขาก็อิมของเขา นั่นคือกิเลสอิมท้อง แต่ใน หัวใจของเรา ธรรมของเราไม่เจริญขึ้นมา กิเลสอิมท้องแล้วก็พอใจ มีความสุขของเขา เราแห่งผาก ใจ ธรรมแห่งผาก มันก็ปฏิบัติแล้วไม่ได้ผล ถ้าธรรมมันเจริญขึ้นมาต้องจับต้องย้อนกลับเข้ามา นี้ ไม่ให้กิเลสมันอิมท้องขึ้นมา

ดูใคร่ครวญระหว่างที่มันทำงานจับต้อง เห็นที่ว่ามันเคลื่อนออกไป...ที่เคลื่อนออกไปนั้น คือกิเลสกำลังกินเหยื่ออยู่นั้น จับต้องสิ่งนี้ได้แล้วแยกนี้เข้ามา นั่นคือขันธ สิ่ง que เห็นขันธจากภายใน ขันธกับธาตุ เห็นธาตุก็เห็นกาย ถ้าจับต้องเห็นกายมันก็เห็นเป็นธาตุ ๔ เป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ สิ่งที่เป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟนี้ต้องมีสัมมาสมาธิเกิดขึ้น สัมมาสมาธิแยกออกไป ถ้า พลังงานพอ มันเป็นความลึกลึกลับมหัศจรรย์มาก

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเห็นกายแปรสภาพนี้ มันจะเห็นแล้วมีความตื่นตื่น ตื่นตื่นกับความ เป็นไปของธรรม สภาพธรรมมันแปลกประหลาดมหัศจรรย์ขนาดนี้เขี้ยวหรือ สิ่งที่เกิดขึ้นมาจาก

ในหัวใจของเรามันทำไมมหัศจรรย์ขนาดนี้ เห็นความมหัศจรรย์แล้วมันก็เลยเห็นโทษของมันไป เห็นโทษว่าสิ่งนี้มันแปรสภาพ มันต้องปล่อยวางสิ่งนี้ ใจมันจะปล่อยวาง ปล่อยวางเข้ามา มหัศจรรย์ด้วย มีความสุขด้วย แล้วปล่อยวางพร้อมไปกับการชำระกิเลสไปพร้อมกันๆ กิเลสจะอ่อนตัวลง อ่อนตัวลง ธรรมเจริญขึ้น

สิ่งที่เจริญขึ้น การประพฤติปฏิบัติก็ง่ายขึ้น เราพยายามง่ายขึ้นก็ต้องดำเนินต่อไป ดำเนินในความเห็นของเรา เราดำเนินในการประพฤติปฏิบัติ ดำเนินต่อไปจนถึงที่สุด ต้องถึงที่สุด มันจะขาดออกไปจากใจ ขาดออกไปจากใจ กายกับขันธจะแยกออกจากกัน ใจนี้จะเว้งว่างหมด มันจะแยกออกจากกันโดยธรรมชาติเลย นี่คือสิ่งที่กามราคะ ปฏิฆะอ่อนตัวลง สิ่งที่อ่อนตัวลง...เป็นเรา อ่อนตัวลงมันก็มีความสุข มีความสุขที่ติดตรงนี้ ถ้าคิดมันก็จะติด ถ้าเราไม่ละเอียดรอบคอบมันจะติด ถ้าเราละเอียดรอบคอบมันจะย้อนกลับเข้ามาต่อไป

สิ่งที่ย้อนกลับเข้ามา ยกขึ้นให้ได้ ยกขึ้นวิปัสสนา วิปัสสนาในอสุภะ อสุภัง ถ้าจับต้องอสุภะ อสุภังได้ นี่พลังงานของธรรมจะละเอียดขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอน พลังงานที่เรายกขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา เราฆ่ากิเลสมาเป็นขั้นเป็นตอน มันถึงจะยกขึ้นมาได้ ถ้าเราไม่ฆ่ากิเลสเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา มันเป็นพลังงานของกิเลส

เราประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติทั้งชีวิตนะ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติทั้งชีวิตเลย พยายามประพฤติปฏิบัติอยู่ ยากทุกข์ยากขนาดไหนก็ทนเอา นั่นนะมันก็ไม่ได้ผล ถ้ามันไม่ได้ผล แต่ถ้ามันได้ผล เราสร้างสมบุญมา เราประพฤติปฏิบัติมาสมควรแก่กรรม มันจะได้ผลขึ้นมา ผลคือการที่มันแยกออกมาแล้วมันมีความสุข แล้วก็ให้ติด นี่มันติดได้ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติติดได้

แต่ถ้าความละเอียดรอบคอบขึ้นมา มันจะติดขึ้นมา มันติดเป็นความว่างขนาดไหน มันจะมีความรู้สึกของใจ ใจนี้กระทบได้ ละเอียดขนาดไหนก็กระทบได้ สิ่งที่กระทบได้เพราะมันย้อนกลับ ถ้ามันทนกระแสขึ้นมาจะเห็นความกระทบของใจ สิ่ง que เห็นความกระทบของใจ เหมือนกับจะไม่มีอะไรเลย จะว่างหมด เพราะมันปล่อยวาง ปล่อยวางเรื่องความหยาบๆ มา เพราะพลังงานของธรรมสูงขึ้นมาแล้ว สูงขึ้นมาแล้ว เรื่องของหยาบนี้จะทั้งหมดเลย แต่มันละเอียดอยู่ในหัวใจนั้น

สิ่งที่ละเอียดอยู่ในนั้น มันก็เผาหัวใจนั้น เเผาโดยที่เราไม่รู้สึกรู้ตัว ถ้าจับต้องได้ถึงจะรู้สึกตัว ถ้ารู้สึกตัวแล้วถึงจะเห็นการต่อสู้ระหว่างกรรมกับกิเลส จะต่อสู้กันในภายในหัวใจนี้ ต่อสู้กันอย่างรุนแรงมาก

สิ่งที่เป็นความรุนแรง เมื่อก่อนที่เราหลงอยู่ มันปล่อยวาง มีความสุขในการปล่อย มีความสุขในขั้นหนึ่ง สุขอันนี้มันเป็น อกุ๊ปกรรมขึ้นมาจากที่ว่าเราปล่อยวางขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอน มันเป็นอกุ๊ปกรรม รองรับสถานะของใจอยู่ ใจได้รับสถานะนี้รองรับไว้ให้มีความสุขในหัวใจ แต่กิเลสอย่างละเอียดนั้นมันหลบซ่อนตัวอยู่ เราจะไม่เห็นสิ่งนั้นเลย พอเราเห็นสิ่งนั้นแล้ว สิ่งนี้จะเป็นการต่อสู้ การต่อสู้ของใจ นี่เป็นการต่อสู้ เวทีของใจ นี่แก้กิเลสแก้กันที่นี้ แก้กันที่ใจ

ถ้าใจนี้ออกมาเห็นกายก็เป็นสภาวะของกาย ถ้าออกมาเห็นขันธก็เป็นสภาวะของขันธ ขันธอันละเอียดๆ สุกอยู่ตรงนี้ สิ่งทีละเอียดสุดนี้ กามราคะ ปฏิฆะเกิดขึ้นมาจากความใคร่ ความขัดเคืองใจ สิ่งทีขัดเคืองใจมันว่างหมดนะถ้ามันว่าง ถ้ามันรักษาได้ แต่เวลากิเลสมันแสดงตัวขึ้นมา มันขัดเคืองใจ ขัดเคืองใจว่าเราไม่พอใจสิ่งต่างๆ สิ่งที่เราเกิดขึ้นมา เราอาศัยสิ่งที่โลกอยู่ มันสะท้อนถึงหัวใจ มันสะท้อนถึงหัวใจ เราจะรับรู้สิ่งนั้นเลย ถ้ามันกระทบขึ้นมา มันเกิดอาการของใจที่มันรับรู้ มันไม่พอใจ มันขัดเคืองใจ นั่นนะ จับต้องสิ่งนั้น ถ้าจับต้องสิ่งนี้ นี่คือขันธอันละเอียด สิ่งทีขันธละเอียด นั่นนะ โลก โกรธ หลง เกิดจากตรงนี้ทั้งหมดเลย ความผูกมานะ ความเห็นต่างๆ ทีผิดแผกไปจากทำนองคลองธรรม

สิ่งต่างๆ ของโลกมันเป็นอนิจจังทั้งหมด มันต้องเป็นไปสภาวะแบบนั้น สภาวะของกรรม สภาวะของสัตว์โลก สัตว์โลกเกิดมาตามกรรม กรรมของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน ทุกข์ยากเป็นครั้งเป็นคราว แล้วแต่เวลากรรมมันให้ผล เดียวก็มีความสุข เดียวก็มีความทุกข์ตามสภาวะแบบนั้น แล้วก็ต้องพลัดพรากจากไปทุกๆ สัตว์ ทุกสัตว์ทุกบุคคลต้องพลัดพรากจากไป เขาเป็นของเขา อย่างนั้น แต่สภาวะธรรมในหัวใจของเราไปรับรู้สิ่งนั้น แล้วไปแบกหามสิ่งนั้น แบกหามสิ่งนั้นก็เกิดอารมณ์สิ่งนั้น นั่นพิจารณาจากความหยาบเข้ามาให้เห็นภาพจากภายในหัวใจ

ถ้าเห็นภาพภายในหัวใจ จับเรื่องความผูกโกรธ จับเรื่องความขัดเคืองใจของใจ เห็นสิ่งนี้ นี่ปัญญามันจะเริ่มใคร่ครวญสิ่งนี้แล้วมันจะปล่อยวาง ว่างของมัน ถ้ามันปล่อยวาง มันจะว่าง ว่างตลอดนะ ถ้าปล่อยวางเมื่อไหร่มันก็จะว่าง แต่ว่างแล้วเดี๋ยวมันก็เกิดอีก สิ่งนี้เกิดตายเกิดตายใน

หัวใจ มันเกิดดับตลอดไป สิ่งที่มีมันเกิดดับเพราะมันเป็นแก่นของกิเลส สิ่งที่เป็นแก่นของกิเลสมันเหนียวแน่นในหัวใจมาก

ธรรมเรายังสู้ไม่ได้ เราก็ต้องสะสมขึ้นไป วิปัสสนาจะเกิดจากตรงนี้ แล้วเวียนออก เวียนออก ปัญญาจะหมุนออกไปแล้วจะเป็นปัญญาที่รุนแรง รุนแรงเพราะการต่อสู้มันจะรุนแรง สิ่งที่ต้องสู้ขึ้นมา ชั้นละเอียด กามราคะเหมือนแม่ทัพ สิ่งที่เป็นแม่ทัพถูกออกรบแล้ว รบกับข้าศึก แม่ทัพนี้จะต้องมีความสำคัญมาก ถ้าเราจะทำลายแม่ทัพนี้ เราต้องพยายามทำลายไพร่พลของเขา เพื่อจะเข้าไปหาแม่ทัพ นี้เราก็ทำลายไพร่พลของกิเลสขึ้นมาชั้นเป็นตอน

ลูกหลานของกิเลสเราชำระขึ้นมา จากความเห็นกายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย แยกออกจากกัน เห็นธาตุกลับไปสภาวะเดิมของเขานี้แยกออกจากกัน นั่นเป็นไพร่พลของแม่ทัพ แล้วเรากลับขึ้นมาแล้วจนถึงแม่ทัพ แม่ทัพนี้มีอำนาจเหนือ มีความชำนาญในการรบมากกว่าไพร่พลของเขา นั่นนะ เล่ห์เหลี่ยมของแม่ทัพมันต้องละเอียดกว่า กิเลสมันจะหลอกเราได้อย่างละเอียดมาก เราจะต้องเดินตามต้อยๆ กิเลสไปโดยที่เราไม่รู้สีกตัวเลย เราจะไม่รู้สีกตัวว่าเราโดนกิเลสหลอก นี้ประพฤติกปฏิบัติมันจะมีสิ่งนี้เป็นการต่อสู้กันในหัวใจ เราจะไม่รู้เลยจนกว่า มันจะเสื่อม

ถ้าใจเสื่อมเมื่อไหร่ จิตเสื่อมเมื่อไหร่ เราถึงว่ามันร้อนขึ้นมาถึงว่า “นี่เสื่อมแล้ว” สิ่งเสื่อมแล้วเพราะเราต่อสู้ขึ้นมา เราใช้พลังงานตลอดไป จนเราใช้พลังงานจนหมดสิ้น แล้วมันก็ร้อนออกมา ร้อนในการต่อสู้กัน สิ่งที่ต้องสู้ กิเลสมันก็เผาใจนั้น นี่ดึงกลับมาทำความสงบของใจ แล้วมันจะสงบไม่ได้ เพราะมันเห็นคุณค่าของปัญญาไง ถ้าปัญญาใคร่ครวญก้าวเดินออกไปนี่เป็นการชำระกิเลส สิ่งที่เป็นการชำระกิเลสก็คือปัญญา เราก็ใช้ปัญญาอยู่ นี่คือการปฏิบัติธรรมของเรา

สิ่งที่ปฏิบัติธรรมของเรา เราอยากได้ผลไว เราอยากได้ผลโดยที่ที่เราคาดหมาย สิ่งที่เราคาดหมาย เราคาดหมายมาจากเบื้องล่าง จากการประพฤติกปฏิบัติจากเบื้องล่าง เราเห็นผลมาอย่างนั้น พอยกขึ้นมาเราก็คาดหมายอย่างนั้น นี่กิเลสมันละเอียดอ่อนกว่า มันถึงใช้สิ่งนี้ กิเลสมันอยู่ในหัวใจของเรา สิ่งที่มากิเลสมาเป็นชั้นเป็นตอน กิเลสมันก็รู้ตัวไปพร้อมกัน มันถึงสร้างเหตุการณ์สร้างสถานะ สิ่งที่เป็นสถานะซ้อนไป ซ้อนไป ซ้อนเข้ามาให้เราหลงไป สิ่งที่เราหลงไป เราก็จะหลงของเราไปตลอด นี่หลงไปอย่างนั้น ไม่สมกับความเป็นจริง

ถ้ามันจะสมกับความเป็นจริง เราต้องดึงกลับมาความสงบ เพราะเรารู้ของเราเอง กิเลสเกิดจากใจของเรา ทุกข์ยากเราก็ทุกข์ยากจากใจของเรา เวลาเสื่อมเราก็เสื่อมจากใจของเรา เวลาร้อน

ร้อนที่ใจของเราละ เวลาเริ่มเย็นขึ้นมา เราประพฤติปฏิบัติไปเรื่อย มันจะมีความสุขของเราในหัวใจ ความร้อนเย็นนั้นก็อยู่ชั่วคราว เวลามันร้อนขึ้นมาก็ใจของเราเป็นผู้ร้อน

สิ่งที่เป็นความร้อนของใจนั้นมันเป็นความผิดพลาดแล้ว ความผิดพลาดจากการประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติมันเกิดความผิดพลาดเพราะกิเลสมันขับไส นั่นนะกิเลสไม่เคยกลัว กิเลสไม่เคยยอมแพ้ใครได้ง่ายๆ ธรรมจะเกิดขึ้นมาขนาดไหนก็ต้องต่อสู้กันตลอดไป กิเลสจะต่อสู้กับธรรม

สิ่งที่เป็นกิเลส นี่อำนาจของกิเลส พลังงานของกิเลสอยู่ที่ใจ แล้วเรากำลังจะชำระกิเลสในหัวใจของเรา เราถึงต้องเริ่มต้นใหม่ เริ่มต้นพยายามสร้างสมขึ้นมา ถ้าสัมมาสมาธิเกิดขึ้น เกิดขึ้นมาแล้วมันก็ทำให้เรามีกำลังขึ้นมา สิ่งที่มีกำลังขึ้นมา นั่นนะจะต่อสู้ได้ใหม่ เหมือนกับเราเสื่อม เหมือนกับเรามีเงินมีทองอยู่ แล้วเงินทองนั้นหายไป แล้วเราต้องไปสร้างสมสะสมเงินทองขึ้นมาใหม่ มีเงินมีทองขึ้นมาแล้วเราถึงจะทำธุรกิจของเรารอบใหม่ต่อไป

นี่ก็เหมือนกัน มันเกิดดับ เกิดดับในหัวใจของเรา แต่มันไวมาก นี่เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มันมีประพฤติปฏิบัติเพราะมันมีงาน มีงานอย่างนี้ไง เราถึงทำได้ตลอดไป คนที่ไม่มีงาน คนที่จับต้องไม่ได้ เวลาทำไม่มีงาน นี่กว่านั่งสมาธิทั้งวันทั้งคืน นั่งได้อย่างไร เคนจกรมตลอดไปเป็นปี เป็นเดือน เคนได้อย่างไร

เพราะว่าเราไม่มีงานทำ เราก็มือหนาย แต่ผู้ที่ใช้ปัญญาอยู่นี้ เป็นงานตลอด เป็นการต่อสู้กันอย่างซึ่งๆ หน้า เป็นการต่อสู้กันอย่างรุนแรง ความรุนแรงนั้นเป็นงาน มันจะแพ้มันจะชนะกันในหัวใจของเรา ถ้าพลังงานของเราเพิ่มขึ้นมา ปัญญาเราใคร่ครวญขึ้นไป เราก็จะเป็นฝ่ายชนะบ้าง แพ้บ้างอยู่อย่างนี้ตลอดไป นั่นเพราะเป็นแก่นของกิเลส

สิ่งที่เป็นแก่นของกิเลส อำนาจของเขามีอำนาจเหนือดวงจิตมาตลอด สิ่งที่เกิดจิตพาเกิดพาตายนี้ มันเกิดตายมาเพราะอำนาจสิ่งนี้ แล้วจะชำระเขา จะพ้นจากกิเลสนี้ มันเป็นเรื่องที่ว่าเรื่องง่ายๆ เหรอ มันเป็นเรื่องเหมือนกับว่าเราจะไม่มีกำลังพอเลย แต่พยายามทำเข้าไปทำเข้าไปๆ เราพยายามของเราเห็นไหม นี่ความเพียรชอบ

สิ่งที่เป็นความเพียร เพราะเป็นความเพียรเผาผลาญกิเลส กิเลสโดนเผาผลาญแล้ว กิเลสต้องหาที่หลบซ่อนตลอดไป หาที่หลบซ่อนนั้นเป็นกลอุบายของเขา กลอุบายของกิเลสจะหลบซ่อนตัวอยู่

ในดวงจิตของเราตลอดไป ถ้ามันหลบซ่อนในดวงจิตนั้น มันจะเป็นการเป็นเล่ห์เหลี่ยมของเขา ส่วนหนึ่ง

แต่ในธรรมแล้ว เราก็ต้องขุดค้นหาเขาตลอดไป หาเขาขึ้นมา หากกิเลสขึ้นมาเพื่อจะตรวจสอบกัน ชำระกิเลสกัน ถ้าชำระกิเลสได้ นั่นนะ กิเลสโดนอำนาจของธรรมได้ชำระออกไป มันก็จะปล่อยวางๆ สิ่งทีปล่อยวางนี้คือกิเลสแพ้อธรรม จะปล่อยวางอย่างนั้นไป แล้วเราประมาทไม่ได้ เราก็ต้องชำระตลอดไป ขุดค้นตลอด ถ้าขุดค้นนี้เป็นปัญญา ในระดับของปัญญา ปัญญาอย่างหยาบๆ เห็นไหม สภาวะธรรมอย่างหยาบๆ มันก็เป็นปัญญาอย่างหยาบๆ สภาวะธรรมอย่างละเอียดมันก็จะปัญญาอย่างละเอียด สภาวะธรรมแบบจะชำระกามราคะ มันก็เป็นสภาวะธรรมที่สูงขึ้นมา

สิ่งที่สูงขึ้นมาเนี่ยมันลึกลับมหัสจรรย์มากนะ มันมหัสจรรย์กับผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเนี่ย มหัสจรรย์จากหัวใจ ว่าปัญญาอย่างนี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร นี่ภาวนามยปัญญาเกิดขึ้นมา มันเกิดขึ้นมาแล้วมันทัน ทันความคิดเราใจ ทันความคิดอันเริ่มต้นออกมาจากใจ สิ่งที่เป็นความคิด มันความคิดเป็นขั้นออกมา มันเป็นอารมณ์ออกไป นี่มันออกไปได้อย่างไร แล้วมันจับต้องได้อย่างไร มันใคร่ครวญกันอยู่จากภายใน ต่อสู้กันอยู่แต่ภายใน สู้กันนะ สู้กันจนเป็นงานของเรา

งานจากใช้ปัญญาเหนื่อยมาก งานของโลกเขาแบกหามขนาดไหนมันก็ยังพักผ่อนได้ แต่ งานของการชำระกิเลสเนี่ยเหนื่อยขนาดไหนมันก็ข่มขี้เราตลอดไป เหนื่อยมากขนาดไหน เราก็ต้องพัก พักขึ้นมาเพื่อจะต่อสู้ใหม่ สิ่งต่อสู้ใหม่เป็นครั้งเป็นคราว เป็นครั้งเป็นคราวจนต่อสู้ชนะ ไม่เป็นครั้งเป็นคราว ธรรมได้ขี้กิเลสแล้ว จะเป็นเรื่องจับไตกิเลสไป

นั่นนะ ชำระเข้าไปตลอดไปๆ จนถึงที่สุดกิเลสก็ขาดออกไปจากใจ ขาดออกไปจากใจนะ ขั้นกับจิตไม่ใช่อันเดียวกัน จะเห็นตามสภาวะตามความเป็นจริงเลยว่าคุณคิดนี้ อ้อ! เกิดจากพลังงานตัวนี้ พลังงานคือตัวของจิต จิตนี้เป็นพลังงานเฉยๆ เป็นพลังงานเฉยๆ ไม่ใช่ตัวขั้น ตัวขั้นนี้เป็นตัวอารมณ์ เป็นความรู้สึก แล้วมันปล่อยวางพ้นออกไปจากตัวขั้น เห็นสภาวะตามความเป็นจริง

แต่ว่าขั้น ๕ นี้เป็นสัญญาความจำได้หมายรู้ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี่มันเป็นกอง เป็นกองรับรู้ไปแล้วมันย่อยสลายลงไปถึงจิตดวงนี้ จิตดวงนี้เป็นถึงจิตปฏิสนธิใจ สิ่งที่เป็นจิต

ปฏิสนธินี้มันเป็นตัวจิตเฉยๆ เป็นพลังงานเฉยๆ มันจะปล่อยวาง มันจะเว้งว่าง มันจะว่างไปหมดเลย นั่นคือความเห็นของใจ

ใจเห็นถูกต้องจะเห็นตามความเป็นจริงว่า สิ่งนี้เป็นความถูกต้อง แล้วต้องฝึกซ้อมสิ่งนี้ขึ้นไป เพราะให้มันละเอียดอ่อนเข้าไป ให้มันคายออกทั้งหมด สิ่งที่ยากออกทั้งหมด คนพิจารณาซ้อนเข้าไปแล้วมันจะคายออก มันจะเว้งว่าง มันจะปล่อยวางของมันเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป ถ้าปล่อยวางเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป ถ้าเข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นมรรคต่อไป นี่ติดตรงนี้ ตรงนี้ติดกันมากเลย

คิดเพราะเข้าใจว่า เราเป็นมรรค ๔ ผล ๔ แล้ว เราซ้อมใจของเรา ปล่อยขั้นเข้ามาแล้ว แล้วเราปล่อยเศษส่วนของใจ เศษส่วนของความผูกพันของใจ เศษส่วนที่มันมีเหลือเศษอยู่ ปล่อยวางเศษนั้น คายเศษนั้นออกหมด มันละเอียดอ่อนเข้าไปมากๆ มากขนาดไหนมันก็เป็นความเว้งว่างของใจ ใจจะเว้งว่างอยู่อย่างนั้น ปล่อยว่างไปหมดเลย แล้วก็ติดอยู่ตรงนั้น เข้าใจว่าตรงนี้เป็นผล เพราะเราได้ชำระเศษส่วนอันนี้เข้ามาแล้ว นั่นนะ มันจะเห็นตามความเห็นเป็นสภาวะแบบนั้น

สภาวะของใจเข้าใจว่าสิ้น ก็อยู่สภาวะแบบนั้น สภาวะแบบนั้นก็ต้องทรงไว้ สิ่งที่เป็นความว่างนี้ต้องรักษา ถ้าไม่รักษามันก็จะเป็ความเฉา สิ่งที่เป็นความเฉา เป็นความขัดเคืองใจ ทุกข์อันละเอียด ทุกข์อันละเอียดขิบเลย อันละเอียดอยู่ที่หัวใจ สิ่งที่อยู่ที่หัวใจนี้เป็นทุกข์อยู่ในหัวใจ แล้วเราไม่รู้ว่าอันนี้เป็นทุกข์ เราเข้าใจว่าเป็นความว่าง เป็นสิ่งที่ว่ามันเป็นธรรมชาติ สิ่งที่ว่ามันมีอยู่แก้ไขไม่ได้ นั่นเพราะความหลงของ อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา

อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา ไม่รู้ตัวมันเอง มันปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามาหมดแล้ว เข้าใจว่าปล่อยวางธาตุ ๔ ขั้น ๕ เข้ามาหมดเลย จนกว่าอันนี้ว่าเป็นผล ติดอยู่สิ่งนั้นแล้วก็ใคร่ควรรักษาไว้ สิ่งที่รักษาไว้ต้องทรงไว้

การรักษาใจพร้อมกับกิเลส เหมือนกับเรารักษาตัวเราเองให้พ้นจากโรค เรากินยา เห็นไหม ยาบางอย่างเรากินเข้าไปนี่ขม แต่ขมด้วย เผ็ดร้อนด้วย เพื่อจะให้รักษาโรคให้หาย นี่ก็เหมือนกัน กิเลสมันอยู่ในหัวใจ เราพยายามรักษาความว่างขนาดไหน เท่ากับรักษาเชื้อโรคนั้นไว้ด้วย กิเลสมันไม่รู้จักตัวมันเอง มันไม่เข้าใจตัวมันเอง จนกว่าความเฉานั้น การรักษาใจไว้นั้นมันเป็นงานอย่างหนึ่ง

สิ่งที่รักษางานนี้ไว้มันเป็นเรื่องของงาน สิ่งในเรื่องของงานนี้เป็นการทรงตัวไว้ แล้วต้องมีความคิดว่า อันนี้มันไม่ใช่ความจริง มันก็ไปเกิดดับ มันเป็นอนิจจัง สิ่งที่เป็นอนิจจัง มันเกิดดับสภาวะมันเอง ถ้ามันตายตรงนั้นมันไปเกิดเป็นพรหม มันก็ยังคงไปตามสภาวะของมัน มันอยู่ในสภาวะของมัน เพราะมันมี อวิชชาอุปจฺยา สงฺขารา เราไม่เข้าใจสิ่งนั้น

ถ้าเราเข้าใจสิ่งนั้น เราถึงว่าย้อนกระแสกลับ ถ้าเข้าใจก็เริ่มจากทวนกระแส ถ้าทวนกระแสเข้ามาจะไปจับต้องสิ่งนี้ได้ ถ้าจับต้องสิ่งนี้ได้ นั่นคือตัวอวิชชา ถ้าเจอตัวอวิชชาคือ เจอตัวใจ นี่ก็ตัวพลังงานเฉยๆ ไม่ใช่ขันธ์ ถึงเวลาเจอตัวไม่ใช่ขันธ์ ถึงต้องพิจารณาตรงนี้ การพิจารณานี้ ปัญญาญาณเกิดขึ้นอันละเอียด ปัญญาอย่างหายาบคือปัญญาอย่างหายาบๆ สภาวะธรรมมันอย่างหายาบขึ้นมา มันก็หายาบขึ้นไป สภาวะธรรมอย่างละเอียดมันก็ละเอียด นั่นนะ พลังงานของธรรม

พลังงานของธรรมเป็นการเกิดขึ้นมาจากใจที่เราประพฤติปฏิบัติ ถ้าพลังงานตรงนี้เกิดขึ้นมามันก็เป็นปัญญาขึ้นมา ถ้าพลังงานไม่เกิดขึ้นมา มันเป็นสัมมาสมาธิอยู่เฉยๆ ถ้าพลังงานเกิดขึ้นมามันเป็นปัญญาแล้วย้อนกลับ ถ้าย้อนกลับขึ้นไปได้ นั่นนะ มันถึงว่าเป็นการเข้าไปเห็นตัวของใจ ถ้าจับต้องใจ เป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ลึกลับมาก

“จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส” แต่ความส่องใสของใจ เราเข้าใจว่าความว่าง ความส่องใสนี้เป็นความว่างที่สิ้นสุดของทุกข์ใจ สิ้นสุดของทุกข์คือความสว่าง ความส่องใส ความว่าง ความว่างนี้ใครเป็นคนบอกว่าความว่าง ความส่องใสนี้ พลังงานเกิดมาจากไหน

จะมีความส่องใสได้ ต้องมีตัวพลังงานเกิดขึ้นมา มันจะเกิดขึ้น ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นมาลอยๆ เลย ต้องมีสมุฏฐานขึ้นมาถึงจะเกิดสิ่งนี้ได้ แล้วเราไปจับสมุฏฐานสิ่งนี้ได้ แล้วเราพลิกสมุฏฐานสิ่งนี้พลิกออกไปจากใจ ออกไปจากใจ ใจดวงนี้เป็นสักแต่ภาวะของเขาเฉยๆ จะว่าใจก็ไม่ใช่ จะไม่ว่าไม่ใช่ใจก็ใช่ มันทั้งใช่และไม่ใช่ ถ้าว่าใช่ก็ไม่ใช่ ถ้าว่าไม่ใช่ก็ใช่ นั่นมันถึงว่าเป็นสภาวะของเขาใจ ความว่างอันนี้รู้ว่าว่างเฉยๆ มันเป็นสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ในตัวนั้น นั่นคือสภาวะตามความเป็นจริง

ธรรมของใจดวงนั้นเกิดขึ้นมาจากใจ ใจดวงนี้เกิดขึ้นมาเพราะเรามีความต่อสู้ เรามีการพยายามตั้งใจ แล้วเราต่อสู้ใจของเราขึ้นมา ถ้าเราไม่มีความต่อสู้ เราไม่มีความก้าวเดิน เราจะโดนกิเลสหลอกใช้ไปตลอด กิเลสในหัวใจของเราข่มขีเรา แล้วใช้เราตลอดไป ใช้เรานะ เพราะมันอยู่กับจิต ใช้ดวงจิตนี้เป็นสถานะแล้วพาเกิดพาตาย จะเวียนตายเวียนเกิดไปตามอำนาจของเขา แต่ถ้า

ชำระสิ่งนี้ได้ ก็เลศตายออกไปจากใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมา ใจไม่มีสิ่งนั้นแล้วกระทบกระทั่งกับสิ่งนั้น ไม่มีสิ่งใดกระทบกระทั่งกัน เว้นไว้แต่กระเพื่อมเห็นใหม่ เว้นไว้แต่กระเพื่อม ใจนี้กระเพื่อมมาเสวยขั้น สิ่งที่เสวยขั้นนี้เป็นสมมุติ เป็นสิ่งที่สื่อความหมาย

เป็นสื่อความหมาย แต่เป็นสื่อความหมายของผู้ที่ว่ามีกิเลสใจ เป็นขั้น เป็น ภาธา หเว ปรากฏขุขุธา เป็นภาระรับรู้สิ่งนั้น จนถึงที่สุด ถึงเป็นสอุปาทิเสสนิพพาน แต่ถ้าถึงที่สุดแล้วเป็นอุปาทิเสสนิพพาน คือเศษส่วนของสิ่งที่เป็นภาระนี้ จะไม่มีกลับไปหัวใจดวงนั้นถ้าตายไป แต่ถ้ายังไม่ตายไป ยังมีเศษส่วนอยู่ แต่เป็นภาระเฉยๆ สิ่งที่เป็นภาระก็สืบต่อมาจนถึงทุกวันนี้เห็นใหม่ ธรรมและวินัยสืบต่อมา เพราะสิ่งนี้สืบต่อมา วางไว้ให้เราเดิน ถ้าเราจะก้าวเดินตามธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็ต้องเดินตามขึ้นมาจากในหัวใจของเรา

สิ่งที่เป็นพลังงานของใจ พลังงานของใจเกิดขึ้นได้ มันก็เป็นสิ่งที่พลังงานชำระกิเลส ถ้าพลังงานเกิดขึ้นไม่ได้ จะไม่มีสิ่งใดชำระกิเลส สิ่งนี้ สิ่งที่ว่า เป็นธรรม เป็นธรรมนั้นเป็นเครื่องดำเนิน เป็นเป้าหมาย เป็นแผนที่เครื่องดำเนิน เป็นแผนที่ก็เป็นแผนที่อยู่เฉยๆ ถ้าเราไม่ลงสำรวจพื้นที่ ถ้าเราลงสำรวจพื้นที่ เราสำรวจพื้นที่ในหัวใจของเรา สำรวจพื้นที่ในหัวใจ ในหัวใจนี้มีกิเลสอยู่ตรงไหนบ้าง ในหัวใจนี้มีกิเลสผูกมัดระหว่างขั้นกับจิตนี้ตรงไหนบ้าง แล้วปล่อยวางเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา นี่คือการสำรวจพื้นที่แล้วเป็นการปล่อยวางขึ้นมา นั่นคือพลังงานของกรรมที่เกิดขึ้นจากใจดวงนั้น

พลังงานของกรรมเกิดขึ้นมาจากใจนั้นเป็นมรรคอรียสังข์จึงเกิดขึ้นจากใจ ใจมีมรรคอรียสังข์จึงเกิดขึ้นจากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นก็พัฒนาขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป จนถึงที่สุดก็ต้องขาดสิ้นได้ ใจนี้ขาดสิ้นขาดหมด กิเลสขาดออกไปจากใจ กิเลสขาดออกไปจากใจ เป็นเพราะเราก้าวเดิน

นี่กิเลสพาทุกข์นั้นมันก็เป็นทุกข์ แต่เวลามันขาดไปแล้วเป็นความสุข มันก็จะบอกว่าเป็นความสุขในใจ ใจจะรับรู้ตามสถานะของใจ ใจนี้เป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ เวลาทุกข์ขึ้นมา ใจเวลาแบกรับความทุกข์มันไม่รู้จักสิ่งนั้น มันแบกหามไปได้ มันไม่รู้เกิดรู้ตายไปกับเขา นั่นนะเวลาความทุกข์ กดขี่ กิเลสกดขี่ใจ มหัศจรรย์มาก มันลึกลับใจ สิ่งนี้ลึกลับมาก ไม่มีใครสามารถรู้ได้ ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ตรัสรู้ขึ้นมา พวกเราก้าวเดินจะไม่มีทางสามารถรู้ได้เลย มันลึกลับ มหัศจรรย์ แต่เวลามันพ้นออกไปจากใจได้ ใจนี้พ้นออกไปแล้ว มันจะไม่มีอีกเลย สิ่งที่ไม่มีความเหตุใด

เพราะมันสมุจเฉตพหุ มันท่วมแล้วมันขาดออกไปเป็นชั้นเป็นตอน สิ่งที่ขาดออกไปแล้ว ใจรับรู้อยู่ที่มันปล่อยวาง...ก็รู้ รู้ยู่ที่ว่าปล่อยวางขึ้นมา ยังมีหัวใจอยู่ตลอดไป จนถึงที่สุดแล้วชำระหัวใจ จนหัวใจไม่มีเลย มันก็รู้ สักแต่ว่ารู้ เหมือนกับขนิณสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ เหมือนกัน

สิ่งที่เป็นขนิณะ ขนิณะชั่วคราวเห็นไหม อุปจาระนี่ก็เป็นอุปจาระชั่วคราว อัปนาสมาธิ สักแต่ว่ารู้ สักแต่ว่ารู้แต่ยังมีกิเลสอยู่เพราะเป็นสัมมาสมาธิ เป็นสิ่งที่ป็นสมาธิ ไม่ใช่เกิดปัญญา นี้ก็เหมือนกัน เวลาปล่อยวางเข้ามามีตัวรู้ตลอดไป ตัวรู้ตลอดไป ถึงที่สุดแล้วขาดหมด ไม่มีตัวรู้ ตัวรู้ นั้นเป็นตัวอวิชา สิ่งที่เป็นตัวรู้ปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามาทั้งหมด ปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามา แล้วมาถึงตัวเรา เราคืออะไร? เราคือตัวรู้ ต้องทำลายตัวรู้ สิ่งที่ทำลายตัวรู้ ใครจะกล้าทำลายตัวเอง

จะไม่กล้าทำลายตัวเอง เพราะต้องสงวนรักษาตัวเอง ตัวเองนี่เป็นผู้รับผลประโยชน์ใจ ถึงที่สุดแล้ว วิมุตติจะไปอยู่ที่ไหน ถ้าปล่อยวางสิ่งต่างๆ ทั้งหมด จะมีความสุขได้อย่างไร มันจะมีความสุขได้เพราะมันเป็นวิมุตติ มันจะปล่อยวางสิ่งต่างๆ ทั้งหมด ถ้ามันไม่ปล่อยวางสิ่งต่างๆ มันก็ต้องเป็นสมมุติตลอดไปสิ เพราะสิ่งนั้นเป็นสมมุติ เกาะเกี่ยวกับสมมุติอยู่ ทั้งสมมุติทั้งหมดมันก็จะ เป็นวิมุตติ สิ่งที่เป็นวิมุตติมันจะเป็นความเป็นความรู้สึกจากภายใน เป็นใจดวงนั้นเพราะมีมรรคอรียสัจจัง เพราะมีความก้าวเดินขึ้นมาของใจ ใจนี้ก้าวเดินขึ้นมา ถึงจะเป็นถึงที่สุดได้ ถ้าใจไม่ก้าวเดิน ใจจะเป็นกิเลสอย่างนี้

วันนี้วันออกพรรษา ทั้งพรรษาแล้วเราปฏิบัติ เราจะได้ผลประโยชน์ขนาดไหน ถ้าเราได้ประโยชน์ เวลาเราทำต่อไปมันจะได้ประโยชน์ต่อไป ถ้าไม่ได้ประโยชน์เวลามันคิดออกไป มันจะคิดออกนอกกลุ่มนอกทาง คิดไปทางอื่น คิดออกไปนะ คิดเรื่องของโลกมัน เป็นเรื่องของความหยาบๆ คิดออกวิเวก คิดออกป่าออกเขา นั่นก็เป็นเรื่องการหาสถานที่เพื่อจะชำระกิเลสต่อไป ถ้ากิเลสยังอยู่ในหัวใจ เราต้องทำงานของเราตลอดไป ถ้ากิเลสอยู่ในหัวใจ เราเป็นผู้พ่ายแพ้ เราพ่ายแพ้กับกิเลส เราจะยุ่งกับเรื่องของโลก ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เราเกี่ยวข้องกับโลกไป มันจะเป็นเรื่องความพะรุงพะรังของใจ

ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติ เราต้องทิ้งเรื่องของโลก โลกของโลกเป็นเรื่องของโลกเขา ปล่อยให้โลกเขาไป แล้วเราจะออกหาที่สงบสงัด หาป่าหาเขาเพื่อจะประพฤติปฏิบัติ นี่มันเป็นเรื่อง

ของสภาวะธรรมในหัวใจ ถ้าสภาวะธรรมในหัวใจนั้นมันมีส่วนนี้อยู่ มันก็จะแสวงหาสิ่งที่เป็นประโยชน์กับมัน

ถ้าสภาวะกิเลสของในหัวใจมันมีอยู่ มันจะแสวงหาสิ่งที่เป็นโทษกับมัน สิ่งที่เป็นโทษกับมันคือความแสวงหาสิ่งที่ว่าเรื่องของโลก ติดได้ทั้งหมด เรื่องการก่อสร้าง เรื่องการทำงานต่างๆ เรื่องคือการทำงาน คือเรื่องสิ่งที่ติดเป็นภาระทั้งหมด เป็นภาระของใจ ใจเป็นภาระของใจ ใจมีกิเลสอยู่ ใจต้องมีเครื่องติด คึดติดกับเรื่องภายนอก สิ่งทีเื่องภายนอกเป็นคึดติดของกิเลส นั่นกิเลสแสดงตัว

สิ่งทีกิเลสแสดงตัวขนาดไหนมันเป็นเรื่องของว่า เราประพฤติปฏิบัติแล้วไม่สมควรแก่ธรรม ไม่สมควรแก่ธรรมก็ต้องไปคึดติดกับสิ่งนั้น ให้เป็นเครื่องอยู่อาศัย มันจะอยู่อาศัยกันใจ แต่ถ้ามันมีธรรมขึ้นมา เรื่องอย่างนั้นเป็นเรื่องทำให้จิตนี้ฟู ทำให้จิตนี้ส่งออก มันจะปล่อยวาง ปล่อยวางทั้งหมดเข้ามา เกี่ยวกับอิริยาบถ ๔ เท่านั้น เดิน ยืน นั่ง นอน นี้เพื่อปฏิบัติธรรมเท่านั้น

สิ่งทีปฏิบัติธรรมนั้นคือการขำ คือการต่อสู้ การจะปลดเปลื้องกิเลส สิ่งทีจะปลดเปลื้องกิเลสมันต้องปล่อยเรื่องข้างนอกเข้ามา ถ้าใจสูงขึ้นมา ใจมีภาวะขึ้นมา มันจะเป็นสภาวะทีสูงขึ้น ภาวสวะภพของใจรับรองให้สิ่งนี้สูงขึ้นไป จนถึงที่สุด ภาวสวะ อาสวะ กิเลสสวะ อาสวะ ๓ ต้องทำลายทั้งหมดเลย สิ่งทีเป็นภาวสวะรับสภาวะธรรมนั้นสูงขึ้นมาทีต้องทำลาย ทำลายขึ้นไป จนถึงที่สุด พ้นออกไปจากกิเลส พ้นออกไปจากกิเลสเพราะสภาวะธรรมอันนี้สูงขึ้นมา เป็นธรรมจากใจล้วนๆ เลย ใจดวงนั้นเป็นสภาวะธรรมทั้งหมด เป็นสภาวะธรรมสมกับความเป็นจริง เป็นธรรมแท้ ธรรมแท้คือธรรมภาคปฏิบัติ

สิ่งทีปฏิบัติทุกข์ยากลงทุนลงแรงขนาดไหน ทุกข์ยากขึ้นมาเพื่อให้ใจเข้มแข็งขึ้นมา ใจอ่อนแอ ใจทรงตัวไม่ได้ ใจไม่เชื่อสิ่งใด ใจเหลวไหลละ ใจเกาะเกี่ยวกับสิ่งใด เป็นสภาวะทีเรื่องของโลกเกาะเกี่ยวเห็นใหม่ นี้กิเลสเป็นอย่างนั้น กิเลสอิงกับสิ่งต่างๆ ตลอด เพื่อจะให้กิเลสนี้ได้แสดงตัว ให้มันกินเหยื่อออกไป แล้วมันแสดงตัวของมันตลอดไป นั่นนะอิงต่างๆ ตลอดไป นั่นเป็นเรื่องของกิเลส

แต่สภาวะของธรรมปล่อยวางทั้งหมด ปล่อยวางเรื่องของโลก ปล่อยวางเรื่องของความเป็นไป แล้วกลับเข้ามาอยู่กับความเพียร ความเพียรนี้เป็นเรื่องของกาย เห็นใหม่ กายนี้ก็เป็นโลก

อันหนึ่งแต่มหัศจรรย์ มหัศจรรย์เพราะจิตที่ว่ามันปล่อยวางแล้ว มันปล่อยวางได้อย่างไร กายกับจิต แยกออกจากกันโดยธรรมชาติของมัน กายก็คือกาย จิตก็คือจิต

แล้วเวลาปล่อยวางขั้นสูงขึ้นมา ถึงที่สุดแล้วมันก็ปล่อยวางจนหมด จนจิตนี้สักแต่ว่าจิต จิตนี้ไม่ใช่ตัวจิต ถ้าจิตตัวนี้เป็นตัวจิตคือเป็นอัตตา สิ่งที่เป็นจิตคือตัวอัตตา สิ่งที่เป็นตัวอัตตา ถึงที่สุดแล้ว ว่างขนาดไหนก็ต้องทำลายอัตตานุญิตตัวนี้ ตัวที่รู้ว่าว่างๆ นี่เป็นอัตตานุญิตตัวสุดท้าย รับรู้สิ่งใด? รับรู้เรื่องของเขาทั้งหมดเลย แล้วมาถึงทำลายตัวมันเอง

สิ่งที่ทำลายตัวเองต้องเป็นสภาวะธรรม เห็นไหม นั่นคือมรรคอรียสัจจ มรรคอันละเอียด ทางอันละเอียด ทางอันเอกที่จะชำระกิเลส เกิดขึ้นมาจากเรา เราพอใจ เราจงใจ เราตั้งใจทำ สิ่งที่เราตั้งใจทำให้เกิดขึ้นมาจากเราทั้งหมดเลย นั่นคือจิตภาวะที่สูงขึ้น สูงขึ้น เราทำมาต้องให้จิตสูงขึ้น พัฒนาขึ้น มันเป็นสภาวะธรรม คุณคัมกับธรรม

แต่ถ้ามันไหลไปตามกิเลสแล้ว มันจะลงต่ำไปตลอด เหมือนน้ำ น้ำจะไหลลงต่ำ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าทวนกระแส ถ้าทวนกระแสกิเลส ทวนกระแส น้ำขึ้นไป ทวนกระแสเข้าไปหาใจ ถ้าทวนกระแสเข้ามาได้ มันก็จะเป็นอย่างที่ภาวะใจนี้สูงขึ้น

ใจคิดถึงแต่ในมรรคอรียสัจจ คิดถึงงานของใจ ไม่คิดถึงงานของโลก ใจทำทั้งหมดงานของโลกก็ใจแบกหาม ใจพอใจ ใจถึงไปคิดเรื่องงานของโลก ใจคิดเรื่องงานของธรรมก็คือเรื่องการประพฤติปฏิบัติที่เป็นงานของธรรม สิ่งที่เป็นธรรมก็มีสมาธิปฏิบัติ มันถึงเป็นธรรม ธรรมที่ว่า เป็นธรรม เอโก ธัมโม ถึงที่สุดแล้ว เป็นธรรมอันเดียว ธรรมทั้งแห่ง จะเป็นธรรมทั้งแห่ง อยู่ในหัวใจดวงนั้น ไม่ใช่เรื่องของโลก ไม่ใช่เรื่องของอัตตา ไม่ใช่เรื่องของใจ ไม่ใช่เรื่องของใดๆ ทั้งสิ้น มันเป็นสภาวะธรรมที่มีอยู่โดยดั้งเดิม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเห็นธรรมอันนี้ ถึงว่ามันเป็นสิ่งที่ละเอียดลึกซึ้ง ลึกเหลือลึก กว้างแสนกว้าง แล้วบัญญัติออกมาเป็นทาน ศีล ภาวนา ศีล สมาธิ ปัญญา ให้เราก้าวเดินตามแต่สถานะของใคร ผู้ที่เป็นคฤหัสถ์ก็มีโอกาสทำอย่างนั้น ผู้ที่เป็นนักบวชเห็นใหม่ เป็นผู้นักบวชก็ต้องทำศีล สมาธิ ปัญญา มีศีลโดยธรรมชาติ มีศีลสมบูรณ์ตั้งแต่วันบวช บวชออกมาศีลสมบูรณ์ ศีล ๒๒๗ นี้มีสมบูรณ์อยู่แล้ว แล้วสมาธิเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น ถ้าเกิดขึ้นมาก็ใจบอกละสิ่งที่ยึดของใจ ใจมีที่พึ่งที่อาศัย ปัญญาเกิดขึ้นมาก็ชำระกิเลส ชำระกิเลสถ้าปัญญาแก่กล้าขึ้นมา ปัญญาอย่างอ่อนขึ้นมาต่อผู้กัณฑ์ลุ่มลุ่มคลุกคลานไป นั่นแล้วแต่อำนาจของกิเลสจะมีอำนาจขนาด

ไหน อำนาจของกิเลสต่อสู้กับธรรมตลอด จนกว่าธรรมนี้เหนือกว่าๆ จนชำระออกไปจากใจ นั้นคือใจที่สูงส่ง

พลังงานของธรรม พลังของธรรมจากใจดวงนี้สมบูรณ์ แล้วจะพาใจดวงนี้มีความสุข มีความสุขโดยไม่แปรปรวน วิมุติสุขนี้เป็นสุขสมบูรณ์ในใจนั้น ถ้าเป็นโลก ยังไม่สมบูรณ์ มันก็หมุนไปตามกระแสโลก ถ้าเป็นกระแสธรรม นี้เกิดขึ้นจากเรา เกิดขึ้นจากใจเรานะ เรามีหัวใจ เรามีเวลาอยู่ ลมหายใจเข้าลมหายใจออกอยู่ ยังมีชีวิตอยู่นี้ มีโอกาสมาก ถึงที่สุดแล้วทุกคนต้องตาย ถ้าตายไปเราได้สมบัติขนาดไหน มันก็เป็นสมบัติของเราขนาดนั้น เราได้สมบัติน้อยมันก็เป็นสมบัติน้อยของเรา ถ้าเราได้สมบัติมากก็เป็นสมบัติของเรา สมบัติของใจไปพร้อมกับใจ

สมบัติของโลกมีมากขนาดไหนต้องทิ้งไว้ สร้างวัดสร้างวา เจ้าอาวาสแต่ละองค์ตายไปๆ ไม่มีเจ้าอาวาสองค์ไหนเอาวัดเอาวาไปด้วย วัดวาที่เป็นเรื่องของโลกเขา แล้วตัวเองไปก็ได้แต่คุณงามความดีของใจดวงนั้นไป สร้างโลกก็เป็นแบบนี้ ถ้าเราสร้างโลก สมบัติโลกก็ต้องเป็นสมบัติของโลก สมบัติธรรมถ้าเราสร้างกันเป็นสมบัติธรรม แล้วจะไปกับใจดวงนั้นตลอดไป เอวัง